

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 13. januarja 1978 — Številka 1

PO 6377/1980

*Živeti - umreti je usoda naša,
a cilj nam je vsako posejano!
Glej to drevo: za usodo nič ne zna,
a veins se bori za svoj namen...
That's my answer to your lecture.
Oton*

Emil Cesar

Vedno živo izročilo

Niso se še povsod zaprla vrata za proslavami stote obletnice Cankarjevega in Kettejevega rojstva, že slavimo stoto obletnico rojstva Otona Župančiča. Prav je, da se s spomini ne omejimo le na rojstni dan, temveč praznujemo Cankarjevo ali Župančičevo leto; zadovoljni pa bi bili, če bi lahko ugotovili, kako globoko so Cankarjeve in Župančičeve besede in misli pričujoče v zavesti slehernega slovenskega človeka. Zgodovina nas je naučila, da je narod zdrav in močan, če je kulturna misel čimbolj enotna; enotna pa je, če rasteta kulturno in materialno bogastvo hkrati in so kulturne dobrine do stopne vsem.

Oton Župančič se je rodil v času kulturne praznine, ki je, kot že tolikokrat prej, pehala slovenski življenjski vrt v še večjo revščino in odvisnost od tujega. Tudi Slovenci smo prinesli iz davnine kulturno zakladnico, ki pa je bila zaradi tuje gospodarske in tuje duhovščine čedalje bolj ogrožena. Obdržala se je le še kot ljudska pesem pri kmetu. Ko pa so se razmere vsaj malo izboljšale, se je brž oglasila najprej skromna Vodnikova, kmalu nato pa velika in bogata Prešernova pesem, polna ustvarjalnega poleta. Socialne in politične razmere druge polovice devetnajstega stoletja pa so bile take, da so dušile ustvarjalni duh vseh Prešernovih učencev. Ko je bila kulturna in umetniška zavest Slovencev že skoraj popolnoma utopljena, so se rodili štirje velikani. Izmed vseh štirih je le Oton Župančič preživel obe vojni. Skoraj petdeset let je preteklo med Časo opojnosti in Zimzelenom pod snegom.

Ob Župančiču so rasle vse današnje generacije. Z njegovimi pesmimi smo se srečevali že v zgodnji mladosti; njegova otroška pesem je bila s svojo nevsiljivo vzgojnostjo marsikdaj mnogo bolj učinkovita vzgojiteljica kot prizadevanje naših staršev. Vodil nas je v svet narave, nam jo odkrival in nas s svojim prefinjenim slogom miselno in čustveno bogatil. Takšna je Župančičeva refleksivna pesem, zlasti tista, ki poje o opojni življenjski radosti in svobodi. Takšna je tudi izpoved, ki govori o času duhovnega zorenja in iskanj mladih. Ob Župančiču smo se srečali tudi s problemi slovenstva, z njegovo ogroženostjo v preteklosti. — Z zanosom romantično-lirske pesnitve Z vlakom je vplival na rast goreče ljubezni do domovine. Še večji pa je bil pesnikov spomenik domovinski ljubezni v pesnitvi Duma, kjer se prepletata idilika patriarhalne slovenske vasi in njena lepota z močnimi tehničnimi in miselnimi dognanji velikega sveta, ter pesnikova misel o humanem in učinkovitem internacionalizmu.

V Župančičevi poeziji je toliko splošne človeške problematike, ki zajema različna življenjska področja in momente, da je v njej mogel najti vsakdo odgovor na svoja vprašanja. Oba momenta v Župančičevi poeziji — nacionalni in socialni, sta sicer osvetljena, vendar pa premalo ovrednotena. Bilo bi prav, da ob tako pomembni obletnici popravimo zamujeno. To bo toliko lažje, ker smo v mnogem že prišli do izkristaliziranih sklepov tako o naši novejši politiki kot tudi kulturni zgodovini.

Oton Župančič je bil neomajen v svoji zvestobi do slovenstva. Še danes je svetel in spodbuden zgled v poslanstvu kulturnika. Naj je bilo njegovo nezadovoljstvo nad razmerami v predvojni Jugoslaviji še tako očitno, pa bi bilo silno boleče, če bi pesnikova ustvarjalnost v korist naroda prenehala. Župančič je svoja umetniška hotenja v tem času izražal drugače, pa nič manj izvirno in uspešno. Kot prevajalec se nam je razkril tudi kot izreden poznavalec svojega jezika in kot tenkočuten estetik. Z njim se je naše prevajalstvo dvignilo na stopnjo resnične reproduktivne umetnine. Njegovemu zgledu je potem sledilo več mlajših prevajalcev, sam pa je s svojimi prevodi posredoval Slovincem nekaj knjižnih del, brez katerih si ne moremo zamisliti prevodne književnosti.

Njegovo nezadovoljstvo nad takratno politiko in nad zatiranjem resničnih ljudskih težav pa se je kazalo še drugače — ne le s simpatiziranjem z ilegalnimi oblikami boja za uveljavitev zdravih in naprednih premikov v slovenski družbi v predvojni letih, temveč tudi z aktivnim sodelovanjem v tem boju. Pri tem mislim na Župančičevo pomoč, ki jo je narekovala želja za popolno zažvitev Društva prijateljev Sovjetske zveze — ene izmed oblik boja najnaprednejšega dela slovenskega ljudstva v predvojni Jugoslaviji. Pa tudi drugače je z živim zanimanjem spremljal vse napredno delovanje na drugih področjih.

Kako nam je bilo toplo ob zavesti, da smo imeli v obdobju narodnoosvobodilnega boja Otona Župančiča! Z bojevnimi entuziazmom je spregovoril s preroško besedo ne le za slovenski, temveč tudi za jugoslovanski prostor in z zgledom pozval kulturne delavce, naj postanejo literarni glasniki upornega slovenskega ljudstva. Župančičev zgled je neponovljiv in enkraten. Tako se je rodil čas čudovitega sozvočja generacij od Župančiča do mladega Kajuhca, čas, ko se je svojevrsno in do popolnosti izoblikoval mladostni entuziazem, oplemeniten s pretehtano življenjsko modrostjo. In ne samo to. V slovenski književnosti tega obdobja poznamo svojevrstne in izrazite vrhunce v ustvarjanju posameznih umetniških izpovedovalcev. Po vsem znanem moramo o taki svojevrstnosti govoriti tudi pri Otonu Župančiču, ki je po dolgih letih zaprtosti prav v tem času odprl svoje srce s tisto značilno zgovornostjo in iskrenostjo, ki jo je zahteval izredni zgodovinski trenutek. Spregovoril je v govorici, ki je doslej pri pesniku nismo poznali. Narekoval mu je ni le srd nad sovražno okupacijo in njenimi nosilci, temveč tudi nad sovražniki v lastnih vrstah. Župančičeva pesem je z intimno zavzetostjo spremljala ta boj in je zaradi tega najbolj avtentičen literarni dokument obtožbe okupatorja in dokument našega zmaganja.

Samo človeku s tako nesebično predanostjo je bila lahko izkazana častna naloga, da v prvih urah s krvjo stotisočev priborjene svobode razgrne tako pred politiki kot pred slovenskim ljudstvom državnostni program, program dela in vsesplošnega napredka. S tem pa mu je naše ljudstvo izkazalo edinstveno priznanje in hvaležnost za veliko delo. Leto dni pred smrtjo smo mu dodelili naslov »ljudski umetnik«. To pa je priznanje za veliko delo, kakršnega bi bili dotlej v slovenski kulturi deležni samo še Prešeren, Levstik in Cankar.

V dobi popolnega razkroja družbe si je ohranil ustvarjalno in miselno svobodo ter bo ostal večni vodnik našega narodnega življenja.

Zanj je bila domača beseda vselej praznik povednosti. Tedaj, ko je snoval pesmi, tedaj, ko je prevajal bisere iz svetovne književnosti, tedaj, ko je zaživela odrska beseda v igri gledališkega dejanja. Zanj je bila slovenska beseda temeljni kamen in praznični zanos, ko je nastajala pesniška izpoved. Ne le poetološka nadarjenost, ampak hkrati izjemna pronicljivost v duha materinega jezika seva iz Župančičevega dela. Pa ne samo v mejnicah besedne umetnosti. Vedel in čutil je, da je materinščina tisti alfa možnosti medčloveškega sporazumevanja, ki zadoljuje vsakogar in še posebej človeka s poslušanjem za lepoto izražanja, za zvonko besedo in krepko primero. Materinščina je obveljala kljub trpkim zgodovini kot najdragocenejše izročilo, ki je vodilo ljudstvo skozi preizkušnje, skozi vsakdanjik, v vizije in upe. Zatorej ne le praznična beseda pesmi, temveč tudi zlahten odnos do vsakdanje govorice, do zapisane besede.

Jubilejni čas naj ne bo čas velikih besedi in besedičenj, lahko je za-

vest pesnikovega dela in zavest našega dolga. Dolga do materinščine, kakršno srečujemo v vsakdanjiku danes in tukaj. Dolga do svojega jezika, kakršnega videmo v javni rabi ali kakršnega govorimo. Ali ni pesnik živo dojel, kako slovenski jezik živi, utripa, se razvija? Ali ni dal tudi sam zlahtnega deleža domači besedi? Ali ni njegova misel išče vrata, da bi zmoget tisto, kar stoletja zasluženi narod ni mogel povedati tako kot »veliki jeziki«? Ali ni tudi nazorno dokazal, kako prožna je slovenska beseda, kako zvonko poje materinščina, da je prenekateri tujek nepotreben? In mi smo svobodno zrasi in smo dediči pesnikovega jezikovnega izročila in misli. Čas je, da se zamislimo. Da prerastemo spoznanje z dejanjem, da damo svoj prispevek materinščini. Pesnikov jubilej bomo svečano proslavili le tedaj, če bomo zmogli z lepoto jasnosti izraziti zapletene misli, da bo vsakdo razumel sporočilo in začutil vonj zemlje in utrip časa z bogastvom slovenskega jezika.

Čas terja reformo

Dr. Stipe Šušar je na medrepubliški komisiji za reformo izobraževanja dokaj skeptično razmišljal o uspešnosti jugoslovanske šolske reforme. Čeprav so nekateri dokaj pohitili (Vojvodina, Hrvaška), vseeno niso bistveno dlje od drugih.

KJE SMO Z REFORMO?

BOSNA IN HERCEGOVINA

Skupščini so predložili načrt zakona o predšolski vzgoji in usmerjenem izobraževanju. Ni radikalen. Radi bi zajeli več predšolskih in šolskih otrok v organiziran proces. (Dosej v predšolski vzgoji 3,8 % otrok). To bo zahtevalo veliko denarja. Priprave na šolo (mala šola) vodijo vzgojnovarstvene zavode in osnovne šole. Načrtujejo programsko povezanost obeh stopenj.

Na področju osnovne šole so predlagali zakon o osnovnem izobraževanju. O organiziranosti osnovne šole bodo sprejeli družbeni dogovor. Osnovna šola pri njih ne bo delovna organizacija.

Njihov smoter je zajeti vso populacijo. Popularna akcija ima ime TISOČ ŠOL. Grade jih s samoprispevkom. Sedaj imajo od 4. razreda dalje velik osip. Učinkovitost osnovne šole je še majhna. Program spreminjajo v cikluse. Prvi se konča s 3. razredom, od 4. razreda dalje uvajajo predmetni pouk. Četrtna osnovnega izobraževanja je v ciklu 7. in 8. razreda. Učenci bodo začeli obiskovati osnovno šolo s 7. letom starosti, vanjo bodo hodili do 15. leta starosti.

Opazajo veliko koncentracijo osnovnih šol v mestih. Vidna je izoliranost šol od okolja, iščejo načine za povezavo. Cilj: šola je kulturno središče kraja, kjer deluje. Njena naloga je skrbeti za nadaljnje razvijanje učencev, tudi po končani osnovni šoli.

V srednji šoli je reforma že zajela prva dva razreda (I. faza). Dva projekta: osnovno splošno izobraževanje in vse šolanje po njem. Zakon o visokem šolstvu je sprejet, a ga bodo združili z novim dokumentom.

Prihodnje leto bodo sprejeli zakon o usmerjenem izobraževanju. Ta bo povezal TOZD šole z združenim delom.

Učenci se odločajo za poklic že po 15. letu starosti. Program obsega splošno izobraževanje (75 do 80%), usmerjeno izobraževanje (20 do 25%) in fakultativni program. Ta zagotavlja možnost nadaljnjega izobraževanja.

Srednja šola je zelo svobodno zasnovana. Učenci sodelujejo v ustvarjanju dohodka šole. Na tak način bodo prešli v šolskem letu 1978-79.

Prehod na šolanje je zagotovljen tudi učencem iz druge republike. Učenec bo nadaljeval od znanja dalje, ki ga bo prinesel. Zakon bo preprečeval, da bi komu onemogočili prehod.

ČRNA GORA

Republiška skupnost izobraževanja jim je že premajhen prostor za izmenjavo obvestil in izkušenj. Prehajajo v končno fazo usmerjenega izobraževanja skupaj z združenim delom. Dialog v posebnih izobraževalnih skupnostih je zdaj živ in vpliv združenega dela močan. Nujni so znanje, napor in sredstva.

Povezujejo predšolsko vzgojo z osnovno šolo in osnovno šolo z usmerjenim izobraževanjem. Popravljajo mrežo srednjega šolstva, kar je prevzela republiška izobraževalna skupnost.

HRVAŠKA

14. seja Centralnega komiteja ZK Hrvaške je sprejela akcijski program, ki so ga predložili usmerjenemu izobraževanju. Njihova prva generacija je že v zadnjem letniku srednje stopnje.

Načela usmerjenega izobraževanja v Hrvaški so: svobodna menjava dela; združeno delo in TOZD šole sta neposredno povezana, vertikalna povezanost z visokim izobraževanjem, izobraževanje temelji na samoupravnih osnovah, tisti, ki študirajo, so v ekonomskem odnosu z združenim delom; zanj se usposablja

na delu in v šoli. O tem bodo februarja 1978 sprejeli resolucijo.

V resoluciji bo posebej odpravljen dualizem — skupne izobrazbene osnove so za poklic, za dijake in odrasle delavce. Za preproste poklice so sprejeli program 40 dodatnih ur splošne izobrazbe, za vpis na drugo stopnjo pa razpisujejo natečaj. Za prvo fazo upoštevajo teritorialno načelo vpisa, drugi vpis je na drugo stopnjo tj. v 3. letnik glede na kadrovske načrte združenega dela in želje posameznikov. Dosej je razočaranih le 10% posameznikov in načrtov združenega dela. Usmerjenost v proizvodne poklice še ni zadovoljiva, čeprav je najboljša v SFRJ.

Osnovno šolo in predšolsko vzgojo so začeli reformirati letos. Sprejeli so tudi zakon o dokvalifikaciji učiteljev, ki predpisuje VISOKO IZOBRAZBO ZA VSE PROFILE, tudi za vzgojitelje.

Odpravljajo strokovne izpite, tudi z zakonom, ki bo del zakona o permanentnem izobraževanju za učitelje in šole.

Hrvaška ima štiri visokošolske centre — univerze. Po zakonu si delijo delo glede na potrebe združenega dela.

Sprejeli so tudi družbeni dogovor o tujih jezikih, da bi spodbudili širšo javnost. Tako bodo na Hrvaškem poučevali že v osnovnih šolah štiri tuje jezike — francoščino, ruščino, angleščino in nemščino, ki so bili sedaj dokaj čudno razpršeni: 4,9, 55 in 35 odstotkov. Zdaj velja zakon, da se bo vsakega jezika učilo 15 do 20 odstotkov učencev. Že v osnovni šoli bodo pridružili drugi tuji jezik — fakultativno in za starše brezplačno, torej na račun širše družbene skupnosti. Tem štirim jezikom postopno priključujejo še španščino in že dosedanje klasične jezike. Sedanjega stanja, ki so mu bili starši zelo naklonjeni (angleščina 55%, nemščina 35%), ni mogoče več dopustiti.

Lotili so se tudi metodologije pouka v osnovni in srednji šoli. Oblikovanih imajo 600 poklicev — kar 1500 strokovnjakov je delalo program. (Tudi Vojvodina je že tako daleč.) V program visokega šolstva so vključili temelje marksizma, splošni ljudski odpor, tuji jezik in telesno vzgojo, skupne programske osnove po strokah pa že za 1. razred: poklicno vzgojo bodo uvedli prihodnje leto v vse 4. razrede. V financiranju uresničujejo načelo »Leto za leto študija«.

Zakon o usmerjenem izobraževanju zajema srednjo, višjo in visoko stopnjo. Sprejeli so samoupravni sporazum o izrednem študiju, ki prinaša red, tj. merila. Zdaj se je vpisalo po nekaj tisoč študentov na temelju šolnine do pet starih milijonov, pri tem šola ni prevzela nobene odgovornosti. Prednost imajo tisti, ki jih pošlje delovna organizacija, vpis je po načrtu in naj zavre beg iz poklicev.

Zakon o usmerjenem izobraževanju zajema srednjo, višjo in visoko stopnjo. Sprejeli so samoupravni sporazum o izrednem študiju, ki prinaša red, tj. merila. Zdaj se je vpisalo po nekaj tisoč študentov na temelju šolnine do pet starih milijonov, pri tem šola ni prevzela nobene odgovornosti. Prednost imajo tisti, ki jih pošlje delovna organizacija, vpis je po načrtu in naj zavre beg iz poklicev.

KOSOVO

Ukvarjajo se z združitvijo pedagoške akademije in višje pedagoške šole. Za obe fazi so napravili načrt o srednjem usmerjenem izobraževanju. Samoupravna interesna skupnost izobraževanja je na ravni republike in določa merila za temeljne skupnosti. To ni dobro. Zato razmišljajo o treh mestnih temeljnih izobraževalnih skupnostih. Gimnazije na Kosovu so usmerjene v 11 poklicev.

Največja težava je nezadostnost gospodarstva, zaposliti ne morejo niti 7% absolventov srednjih šol.

V visokem šolstvu so začrtali 35 usmeritev za 107 poklicev, po vojvodinskem modelu. Upajo, da bodo zmogli zaposliti 10% visokošolsko izobraženih.

Letošnjega maja bodo izdelani načrti za nove usmeritve v 20 centrih, ki bodo imeli po 1800 do

5.200 učencev. Nujno potrebujejo domove za srednješolce in visokošolce.

MAKEDONIJA

Letos bo končala prva generacija usmerjeno izobraževanje na srednji stopnji. Raziskujejo, kaj so delali. Rezultat tega bo osnutek zakona. Leta 1980 bodo sprejeli prve skupne osnove za usmerjeno izobraževanje in reformo predšolske ter osnovnešolske vzgoje.

Centre nameravajo oblikovati vertikalno od srednje do visokošolske stopnje skupaj. Umetniški poklici v posebnih centrih. Pet univerz ima 30 TOZD, lani pa so odprli še pet novih fakultet (Bitola, Ohrid, Štip). Delale bodo po novem zakonu, podobno kot v SRH. V januarju 1978 bodo sprejeli zakon o akademskih nazivih.

Uvajajo nove družbenoekonomske odnose, ki so že rodili pobudo za reprodukcijsko načelo. To je že zaživelo v metalurgiji in rudarstvu, v gradbeništvu pa je nova menjava kadra med združenim delom in fakulteto. Posebne izobraževalne skupnosti bodo formalno začele prihodnje leto, v praksi pa nekatere že dokaj dobro delajo.

Sprejeli bodo samoupravni sporazum za oblikovanje sredstev, načelo solidarnosti je nujno. Dosej so bile občine izključene iz tega procesa, zdaj jih vgrajujejo. Za usmerjeno izobraževanje bo skrbela republiška posebna izobraževalna skupnost in ne več sedanja splošna.

SLOVENIJA

V skupščini SRS je predlog zakona o svobodni menjavi dela. Za poklice po dejavnostih bodo skrbela posebne izobraževalne skupnosti. Zakon o usmerjenem izobraževanju bo zajemal srednjo, višjo in visoko šolstvo. Pred tremi leti sprejeti zakon o visokem šolstvu je v praksi pokazal mnoge dobre rešitve. V novem zakonu je upoštevano načelo, da je usmerjeno izobraževanje del družbene reprodukcije. Veljal bo za vso republiko. Sledi kongresni resoluciji 10. in 7. kongresa ZK in sklepom predsedstva CK. Sprejet bo prihodnje leto.

V pripravi je revizija zakona o osnovni šoli v zvezi z usmerjenim izobraževanjem. Osnovno šolo predstavlja v novem modelu CELODNEVNE ŠOLE, tovrstne šole žive že dve leti in pol.

V novih razmerah bomo še naprej ohranjali, kar je preskusil zakon o visokem šolstvu: tripartitnost samoupravljanja, povezavo z združenim delom, statute, učne programe in načrte po potrebah združenega dela in s prisotnostjo samoupravnih interesnih skupnosti (npr. kulturne itd.).

Pri Gospodarski zbornici se 19 komisij z 250 delegati ukvarja s klasifikacijo poklicev.

Na srednji stopnji imamo program za prvo fazo, do konca februarja pa so v javni razpravi skupne osnove. Ne najdemo konkretizacije proizvodno-tehnične usmeritve. Pedagoško šolstvo je že prešlo v drugo fazo, sedaj poteka reforma že v 3. letniku. Prihodnje leto se bo pridružilo pedagoški usmeritvi še 5 ali 6 novih usmeritev, drugo pa po načrtu republike v šolskem letu 1979-80.

Do takrat bomo imeli poleg sedanjih 4 še drugih 19 domov, ki bodo sestavni del mreže srednjega in visokega šolstva.

Najvažnejši za sodelovanje med republikami je notranji sistem usmerjenega izobraževanja (npr. ocenjevanje), pomembni pa so tudi standardi za izobrazbo učiteljev v usmerjenem izobraževanju. Potreben je tudi dogovor o učni tehnologiji — ali so vsi dragi avdiovizualni aparati smotrno uporabljeni.

SRBIJA

Začeli so pri predšolski vzgoji. Do leta 1980 bodo imeli vse dokumente in v nadaljnjih petih letih bodo povsem uresničili reformo. Vedno naprej sprejmejo koncept dokumenta, ki šele po široki javni razpravi preraste v normativen akt.

Pred dvema letoma so sprejeli program povezave predšolske vzgoje in osnovne šole. Ostali so pri 7. letu starosti za vstop v osnovno šolo, ker imajo premalo prostora in kadra v vzgojnovarstvenih zavodih in osnovnih šolah.

Osnovno šolo so zasnovali na temelju povezave z usmerjenim izobraževanjem. Reforma bodo začeli izvajati v prvem razredu. V tej zvezi imajo vse učbenike za 1., 2. in 5. razred ter normative za kadre, prostore, kakovost, ocenjevanje, dokumentacijo (zmanjšano listo) učbenike, definicijo učbenika.

Srednješolsko izobraževanje so zasnovali v prvih dveh letih kot splošno, v 2. razredu je lahko šolanje končano ali pa se z izбором predmetov usmeri v 20 profilov v zadnjih dveh letih. Tudi tu že imajo učbenike za 1. razred in sicer za marksizem, umetnost in zgodovino. Problem je prostor, saj jih je od 68.000 vpisanih odpadlo komaj 6.000. Zdaj že delajo programe skupaj z združenim delom. Profili so problem.

Letos so začeli v celoti z usmerjenim izobraževanjem. Na višji in visoki stopnji je najhujši problem učbenikov. Gre za mnogo večji zalogaj kot v osnovni šoli. Visoke šole so že sprejele spremenjene načrte. Do leta 1985 ali do leta 2000 bodo imeli vse smeri razvoja. Zdaj imajo tri univerze s 50 fakultetami. Kroži šala, da »vsak dan odpro novo fakulteto«.

O podiplomcih bodo sprejeli družbeni dogovor o financiranju njihovih študij. Posebne izobraževalne skupnosti bodo sprejele merila prihodnje leto. Zdaj imajo »podvajano« plačevanje. »Iz Hrvaške bežijo v Srbijo!«

V pripravi je zakon o usmerjenem izobraževanju in o celotni reformi. Z njim želijo razširiti prosvetno-pedagoško službo tudi na visoko šolstvo. Znanje

učiteljev bo zakonsko določeno. Ob zavodih za šolstvo bodo centri za permanentno izobraževanje učiteljev.

Do leta 1980 bo izenačen tudi materialni položaj učiteljev z drugimi delavci združenega dela. Vsako leto bo razlika za 30% manjša. To je obljubila republiška skupščina Srbije.

Trenutno pripravljajo analizo TOZD v šolstvu: investicije, solidarnost, razrednost v usmeritvi itd. Predložili jo bodo maja 1978 svoji skupščini.

VOJVODINA

Zakon o celotni reformi, ki že poteka, bo sprejet prihodnje leto. Vpis so uresničili 105 odstotno, kar pomeni, da imajo 5% vpisanih odraslih.

Problem so pedagoške akademije, ki se ne znajdejo v zahtevi po zaključnosti poklica in možnosti nadaljevanja študija.

Po načrtu imajo: učenje kot delo, iz dela in za delo že v 3. razredu. 70% učencev naj bi se vpisalo v proizvodne poklice in le 7% v neproizvodne.

Namesto republiške izobraževalne skupnosti bodo imeli v pokrajini dve samoupravni interesni skupnosti za osnovno in usmerjeno izobraževanje.

Izboljšali so ekonomski položaj učiteljev (zmanjšanje obveznosti od 20 na 17 ur).

V šolskem letu 79-80 bodo začeli po novem načrtu: predšolska vzgoja eno leto, osnovna šola osem let, srednja šola dve leti; to pomeni enajst let osnovnega izobraževanja.

KAKO NAPREJ?

Najkonkretnjša je bila v razpravi spet beseda dr. Stipe Šušarja, republiškega sekretarja SR Hrvaške. Povzemam:

— Razdrobljeni smo, obsojeni na svoj krog, združeno delo se še ni dovolj vključilo. Naša naloga: aktivirati ga!

— Smo sužnji šole, kakršno imamo, jo le popravljamo, namesto da bi jo spreminjali — ključni problemi so v operativi. Našo dobro reformirano osnovno šolo, ki je odigrala veliko vlogo, je

nujno povezati s predšolsko vzgojo in usmerjenim izobraževanjem, sicer bo postala cokla reforme.

— Določiti je treba, kaj je splošni start za vse, kaj ga omogoča in kako. Vsekakor je to za vsakogar osnovna šola in — še kaj! Kdorkoli gre v poklic, mora imeti osnovno izobrazbo. To mu moramo zagotoviti, čeprav se zaposli.

Zdaj se pojavljajo nekatere socialne razlike šole na tretji stopnji (II. faza).

— Namesto dveh področij izobraževanja — delovne organizacije in šole — potrebujemo sisteme in cirkulacijo izobraževanja. Dolžni smo ustanovljati zelo sestavljene organizacije združenega dela, ki bodo imele tudi šolanje. Patronat je slaba oblika.

— Tudi ob menjavanju kadra mislimo po starem. Ne menjavanje osnovnega delovnega mesta, temveč del osnovne zaposlitve v šolstvu. Le tako bomo razbili fevdalnost univerz.

— Elementi dela morajo biti pričujoči že v osnovni šoli, pa tudi pozneje za svoj TOZD — zdaj koriščejo otroke kot delovno silo in zahtevajo za to celo plačilo. Ocenjevanje je logično med učenci, da bomo končno lahko pokopali učitelja — človeka s palico ocenjevanja. Kajti pedagoški pozitivizem in učiteljeva oblast sta še vedno pričujoča.

— Šolanje traja različno dolgo. Enake programe je mogoče obdelati v različnem času. Vsak učenec ima pravico do svoje hitrosti.

— Nujno je odpraviti učno obveznost in jo nadomestiti z 42-urno splošno delovno obveznostjo. Šolska ura je še vedno pregrada.

— Financiranje šolstva iz osebnega dohodka je slabo. Nujno ga je obdržati na dohodku delovne organizacije — s tem naša reforma šolstva stoji in pade.

S seje v klubu delegatov 23. 12. 1977, v Ljubljani poročala JOŽA ŽAGORC

DOPISNA
DELAVSKA
UNIVERZA

UNIVERZUM p.o.

CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE / ZALOŽBA — UČBENIKI — UČILA / CENTER ZA SAMOUPRAVNO NORMATIVNO DEJAVNOST / TISKARNA / RAZMNOŽEVALNICA / KOMERCIALA

61000 LJUBLJANA, PARMOVA 39, TELEFON: 312-133

Ima na zalogi za šole vseh stopenj

- priročnike iz družbenega izobraževanja
- vse aktualne predpise
- dnevnik in tiskovine za dokumentacijo pouka
- priročnike za učitelje in profesorje
- priročnike za mentorje filmske vzgoje
- priročnike za vzgojitelje
- učbenike za srednjo ekonomsko šolo
- učbenike za srednjo administrativno šolo
- učbenike za srednjo tehniško šolo (splošni predmeti, strojni oddelki, elektro oddelki, kemijski oddelki, lesni oddelki)
- učbenike za delovodske šole strojne stroke
- priročnike za poklicne šole kovinarske stroke
- priročnike za srednje zdravstvene šole (venerologija, mikrobiologija, vzgoja nosečnic)
- priročnik za gradbene šole (Miniranje in varnost)
- priročnik za srednje usmerjeno izobraževanje iz slovenskega jezika (Berilo), analiza, literarna zgodovina in teorija) ter za matematiko
- priročnike za dopolnilno pedagoško in andragoško izobrazbo
- publikacije osebnostnega izpopolnjevanja
- prosojnice
- stenske slike
- tehnične pripomočke (grafični stroj, popolni pribor za pisalno ploščo, skicirnik, 50 acetatnih folij, komplet vodnih flomastrov, komplet špiritnih flomastrov, snažilo itd.)
- grafoskop A 4 (nov model)
- spojnik za projiciranje večplastnih prosojnic
- diafilm
- filmi iz fizike in biologije
- S 8 zvočni film
- 16 mm film
- projektor Meopta S 8 Loop sistem
- projektor Imac S 8 zvočni

Na voljo vam je seznam učbenikov, priročnikov in učnih pripomočkov, hkrati pa pojasnilo o cenah, rokih ter pogojih dobave

Celodnevno šolo ustvarjamo vsi

Po podatkih občinskih izobraževalnih skupnosti bo letos v Sloveniji 821 oddelkov podaljšane bivanja in 345 oddelkov celodnevne osnovne šole; to je dobra četrtina vseh oddelkov osnovne šole. Hkrati lahko ugotovimo, da v občinah Ajdovščina, Grosuplje, Kamnik, Krško, Laško, Litija, Ljubljana-Moste, Logatec, Mozirje, Novo mesto, Ormož, Sevnica, Tolmin in Vrhnik ni nobene celodnevne šole. Če upoštevamo še to, da oddelki podaljšane bivanja nimajo jasno programiranega dela, ki bi vseboval dobre prvne celodnevne bivanja učencev v vzgojno organiziranem okolju, ne moremo biti povsem zadovoljni.

Izvršni odbor izobraževalne skupnosti Slovenije je obravnaval vprašanja celodnevni šol. Opazila, da bi bilo treba bolj kakor doslej izrabilo strokovne dosežke, ki so znani v pedagogiki celodnevne osnovne šole. Preobrazba v celodnevno osnovno šolo je dolgotrajnejši proces, zato bi bila potrebna ustrezna eksperimentalna osnova in živahnejši dialog z vsemi strokovnimi ustanovami, posebno s Pedagoškim inštitutom.

Oddelkov podaljšane bivanja ni mogoče preprosto spremeniti v celodnevno šolo, ker tudi ni mogoče na šoli sočasno razvijati dveh sistemov. V celodnevno šolo lahko prehajajo osnovne šole le kot celota, sicer ni mogoče organizirati življenjskega reda šole, kakor to zahteva vzgojno delo, vgrajeno v celoten utrip krajevne skupnosti.

Za celodnevno šolo ne morejo skrbeti samo učitelji, čeprav je to njihova osrednja naloga. Povsod bi bilo treba ustanoviti interesne skupnosti za celodnevno šolo, da bi tako povezali in pritegnili vse dejavnike, ki lahko odgovorno rešujejo vprašanja razvoja šole v šolskem okolju. Le tako se ce-

lodnevna šola lahko razvije v vzgojno in kulturno žarišče svojega kraja. Drugače si tudi ni mogoče zamišljati ureditve bivanja svobodne menjave dela v združenem delu, ko gre za vzgojo kot sestavino združenega dela. Tako bo mogoče rešiti tudi marsikatero vprašanje, ko gre za neposredno delovanje krajanov v šoli, posebno tistih delavcev, ki lahko učinkovito pomagajo pri dejavnostih prostega časa in urejanju okolja ter gospodarskih razmer. Le tako bo mogoče odkriti tudi tiste skrite možnosti, ki lahko pospešijo razvoj celodnevne osnovne šole izvirno v posameznem šolskem okolju.

Resnična je tudi ugotovitev, da pedagoški delavci niso usposobljeni za delo v celodnevni šoli. To nalogo bi morali opraviti na pedagoški akademiji ter s pedagoško prostega časa in z metodami pedagoškega dela v celodnevno vzgojno organiziranem okolju usposobiti vsakega študenta tudi za vzgojo v prostem času, da bi bil kar najbolj sposoben preplesti učenje, delo in dejavnosti prostega časa na temelju samoupravnih odnosov. Celodnevna osnovna šola preveč obremenjuje nepripravljene učitelje — to pa se lahko kaže v preutrujenosti in vodi celo k močnejši represivni vzgoji, kar gotovo nasprotuje samoupravni vzgoji.

Se veliko bomo morali storiti za vsebinski razvoj celodnevne šole, saj sedanji programi še niso najboljši. Doseči bo treba tako stopnjo, da bosta oba subjekta, učitelj in učenec, v celodnevni šoli sposobna skupaj pripravljati vzgojnoizobraževalno delo. To je bistveno za razvoj učenčeve samostojnosti, ustvarjalnosti in samoupravnosti, hkrati pa možnost, da se resnično spletajo dejavnosti pouka, prostovoljnih dejavnosti in spontanosti prostih dejavnosti v celotnem procesu

vzgojanja in izobraževanja. Stopnja, kaj se učimo, mora napredovati v stopnjo, kako se učimo in to ustvarjalno uporabljamo v življenjski praksi dela in medsebojnih odnosov.

Oddelki podaljšane bivanja naj bi bili nekakšna prehodna stopnja k celodnevni šoli, toda ti nimajo izdelanih enotnih programov dela. Pogosto se spreminjajo v oddelke varstva, kjer je najpomembnejše, da opravijo učenci domače naloge pod nadzorstvom učiteljice takega oddelka. Poleg tega je marsikje navada, da v oddelku podaljšane bivanja pošiljajo le nekatere, ponavadi tako ali drugače dvomljive učence, iz več različnih razredov ali vzporednic. V takih razmerah je seveda položaj precej drugačen, kakor naj bi bil v normalnem oddelku celodnevne šole. To bo treba še temeljito proučiti in podobno, kakor so za celodnevno šolo, natančneje izdelati vsebino in naloge oddelkov podaljšane bivanja, če naj bodo le-ti resnično sposobni prehajati v oddelke celodnevne osnovne šole.

Razvoj celodnevne osnovne šole pa tudi predšolske vzgoje je treba pospešiti, če hočemo čimprej uresničiti enakovredno vzgojo za vsestranski razvoj osebnosti vsej mladini. To je mogoče reševati stvarno, pri tem pa kar najbolj izrabiti vse možnosti, ki so v krajevni skupnosti in družbi. Prav tu se odgovornost deli na vse: na pedagoške in družbenopolitične delavce ter na občane v vsakem šolskem okolju, saj je to tudi edina samoupravna pot k tako pomembnemu smotru. Čakati ni več mogoče, temveč je treba revolucionarno sodelovati, spodbujati tam, kjer se celodnevna šola razvija in jo potrebujejo, ne le formalno, temveč kot življenjsko potrebo. RUDI LEŠNIK

PIONIRJU NAGRADA XV. FESTIVALA KURIRČEK

REVILJA
PREMALO
RAZŠIRJENA
MED UČITELJI
IN UČENCI

PIONIRJA, poljudnoznanstvene revije za mladino, menda ni treba posebej predstavljati, saj ga učitelji dobro poznajo in je med učenci zelo priljubljen. Treba pa je morda vendarle spomniti, da je PIONIR edina slovenska in tudi jugoslovanska mladinska revija, ki se ponaša z najdaljšo in izjemno tradicijo: izhaja neprekinjeno od svoje ustanovitve na partizanskem Rogu leta 1943.

Značilnosti PIONIRJA nemara najbolj objektivno povedo tile stavki iz utemeljitve za podelitev nagrade Festivala Kurirček decembra 1977 v Mariboru:

PIONIR tolmači mladim bralcem svet znanosti in kulture skozi prizmo marksizma in jih usmerja k dialektičnemu pogledu na življenje in svet. Sledi težnjam sodobne socialistično angažirane šole in se vključuje v programe interesnih krožkov ter usmerja njihovo delo. Znanstvena spoznanja posreduje na prijeten, razumljiv in za mladega bralca privlačen način. S svojim vzgojnim delom je PIONIR postal nepogrešljiv list pri vzgoji in temeljiti izobrazbi mladega rodu. O tem priča ne samo njegovo neprekinjeno izhajanje, saj izhaja že tri desetletja in pol, marveč tudi njegova priljubljenost med bralci ter njegova praktično-didaktična uporabnost.

Ni propagandno geslo, če rečemo, da postaja PIONIR prava družinska revija. Kjer je nanj naročen eden ali drugi otrok, ga z zanimanjem preberemo vsi družinski člani. Se vedno pa ga dobi v roke premalo mladih bralcev. PIONIR je namenjen otrokom od 10. do 15. leta, to je šolarjem nekako od 5. do 8. razreda osnovnih šol. Otroci v tem obdobju so najbolj dovzetni za vse novo, hkrati pa sami še ne znajo razločevati med dobrim in slabim branjem. Tukaj bi bila pomoč učiteljev nadvse potrebna. Zdi se, da razširjanje PIONIRJA, katerega pomen in vloga sta tudi v tem, da zajezi kvame vplive sumljive, družbeno nekritične literature, ni samo zadeva šolskih poverjenikov.

Humana vzgoja mladega rodu — pri tem seveda ne moremo mimo temeljite izobrazbe in nevsiljivega posredovanja miselnosti o pametni uporabi pozitivnega znanja — je največ, kar lahko storimo kot angažirana samoupravna družba za napredek človeštva, za zmago naprednih idej in enakopravnost svobodnih ljudi. Ta plemeniti cilj si prizadeva uresničiti tudi PIONIR. Ne zgolj s suhoparnim podajanjem, temveč tudi s tem, da spodbuja učence k sodelovanju pri raziskovalnih nalogah. Letos so razpisane teme iz arheologije (Ljubljansko barje), biologije (stara drevesa) in etnomuzikologije (ljudska glasbila).

Četudi ne bi hoteli ponavljati, moramo omeniti prispevke z naslovom Ali razumemo likovno govorico. V njih naši najboljši likovni pedagogi obravnavajo probleme likovne vzgoje, zanimive tako za učitelja kot za učenca. Na to serijo še posebej opozarjamo, ker si želimo kar najširšega kroga likovnih vzgojiteljev.

Najbrž ni učitelja ali profesorja, ki ne bi poznal PIONIRJA.

Zaželeno bi bilo, da bi ga poznali ne samo po imenu, da ga ne bi dobili v roke samo po naključju, občasno, marveč da bi ga redno spremljali in z njim kot pedagogi tudi sodelovali. Uredništvu bi bili njihovi nasveti, pripombe in želje več kot dobrodošli. Takšno sodelovanje bi nedvomno izoblikovalo revijo, ki bi jo sprejeli za svojo tako pedagoški delavci kakor njihovi učenci.

Gornja Radgona

Brez naporov ni uspeha

V občini Gornja Radgona so prešli na celodnevno šolo že leta 1975. Sedaj ima tako šolo 14 oddelkov od 1. do 4. razreda. V prihodnje nameravajo celodnevno šolo razširiti tudi na višjo stopnjo, seveda če bodo zagotovljene prostorske, kadrovske in finančne možnosti. Za pogovor smo zaprosili ravnateljico osnovne šole v Gornji Radgoni Anico Miholič.

Tako kot povsod, so se tudi v Gornji Radgoni ubadali pri uvajanju celodnevne osnovne šole s številnimi težavami. Najprej so našli na veliko nerazumevanje staršev, zlasti kmečkih, ki so menili, da jim šola odteguje otroke. Tako so po njihovem mnenju izgubili dragoceno delovno silo. Precej nerazumevanja pa je bilo tudi zaradi denarnih stroškov, kajti kmečkim staršem je pomenil prispevek za malico in kosilo veliko breme. Izredno dobro so sprejeli celodnevno šolo delavci, saj so bili s tem rešeni problemi, ki so jih nenehno pestili. Spet so ki so jih nenehno pestili. Spet so vedeli, kje so njihovi otroci in kaj delajo. Ko je ravnateljica Anica Miholič govorila o težavah, ki so jih imeli v začetku, je poudarila, da je bil precejšen odpor tudi pri izobražencih. Ko so anketirali starše, je neka mati celo izjavila, da noče imeti robota. Bila je namreč trdno prepričana, da šola ne more dati otroku toliko kot starši.

»Celodnevno osnovno šolo smo začeli na pobudo družbenopolitičnih organizacij. Ob obisku predsednika CK ZKS Franceta Popita so ponovno pregledali možnosti za prehod na celodnevno šolo in ugotovili, da bo s prizadevanjem vseh vendarle mogoče marsikaj narediti. To je pomenilo za vse nas veliko breme, hkrati pa smo čutili v sebi tudi notranje zadovoljstvo, saj smo vedeli, da bomo tako že pri najmlajših odpravljali socialno razlikovanje. Ker celodnevna šola ni bila predvidena, smo bili odvisni samo od pomoči delovnih organizacij. Pomagali so nam predvsem Elrad, Avto Radgona, Kmetijski kombinat in drugi.

Veliko nam je pomagala tudi krajevna skupnost, ki je pridobivala naše občane za prostovoljne delovne akcije. Ker okolje šole ni bilo urejeno, smo sami veliko pomagali, da smo ga dokončno uredili. V delovnih akcijah so sodelovali učenci, učitelji in starši. Sedaj je v celodnevni šoli 419 učencev od 1. do 4. razreda. Na šoli je 52 učiteljev. Na nižji stopnji poučuje tudi nekaj predmetnih učiteljev, posebnih kadrovskih problemov pa nimamo. Nekateri starejši učitelji so bili v začetku nezaupljivi do nove oblike šole, tri tovarišice so tudi odšle, danes pa je takšnih primerov zelo malo. Mlajši učitelji so z delom zelo zadovoljni in ga opravljajo z velikim veseljem.

Tako nam je pripovedovala Anica Miholič. Opozorila je tudi na nekatere druge pereče probleme. V oddelkih celodnevne osnovne šole imajo izredno veliko učencev — od 34 do 35. Takšno število je prav gotovo zelo neprimerno in otežuje delo pedagoških delavcev. Tudi zmogljivosti kuhinje ne zadoščajo več, treba bi jo bilo razširiti. »Posebno skrbno poskušamo pridobivati zunanje sodelavce. To se nam včasih posreči, velikokrat pa ne. Nekateri posamezniki so nam kaj kmalu priskočili na pomoč. Člani TVD Partizan so se pri tem še posebej izkazali. Ker pa so vsi naši sodelavci zaposleni, je zelo neprijetno zapuščati delovno mesto. Tudi delovne organizacije so odklonile sodelovanje, ker so menili, da to moti delovni proces. Vsi učenci so vključeni v interesne dejavnosti, na nižji stopnji dela kar 20 krožkov. Otroci iz oddaljenih krajev se popoldne sicer ne vključujejo v delo, ker jih ob 15. uri odpelje avtobus domov. Kljub temu pa lahko govorimo, da smo na tem področju dosegli velike uspehe. Šolski vrt obdelujejo naši učenci sami. V preteklem letu smo pridelali vso zelenjavo za šolsko kuhinjo, tako da smo lahko res zadovoljni. V letošnjem šolskem letu je nastopila tudi nova težava, kajti precej staršev prosi za

pomoč pri kritju stroškov za prehrano učencev. Malica stane pri nas 60 din na mesec, kosilo pa 10 din na dan. To je za nekatere res veliko, zato bo šola krila te stroške z denarjem, ki je namenjen za materialne stroške. Za regisirane prehrane letos ne dobimo denarja. Povedati moram, da se javnost zelo zanima za delo in uspehe naše celodnevne šole. Starši so zadovoljni. Tako smo se rešili neprijetnosti, ki so nas pestile v začetku. Bili smo namreč v dveh taborih, če lahko tako rečem. Tisti, ki so bili proti celodnevni šoli, so komaj čakali, kdaj bodo lahko svoje prepričanje tudi dokazali. Spodrsrljavev pa smo se bali vsi tisti, ki smo si veliko prizadevali za uvedbo celodnevne šole. Naj končam z željo, da bi lahko do leta 1980 prešli na celodnevno šolo tudi na višji stopnji. S tem bi zajeli v organizirano delo vseh 845 učencev naše šole.

Na koncu naj zapišemo, da je v občini Gornja Radgona sama matična šola v občinskem središču prešla na celodnevno šolo. Drugje pa kljub velikim potrebam, na primer v Negovi, celodnevne šole nimajo. Šele takrat, ko bodo zagotovljeni kadri, prostori in seveda denar, bodo lahko tudi v teh krajih uvedli celodnevno šolo, kot novo kakovostno spremembo vzgojnoizobraževalnega procesa. MARJAN TOŠ

Usposabljanje po posebnem načrtu

V občini Slovenske Konjice delajo že štiri šole po programu celodnevne osnovne šole. Vse so zasle z zavzetim sodelovanjem odgovornih ljudi v občini, delovnih organizacij in prosvetnih delavcev. Te šole niso nastale po naključju, zgolj zato, ker se je zmanjšalo število učencev in so tako pridobili prostor. To velja delno le za Resnik, kjer je v celodnevni osnovni šoli 7 učencev. Vendar so tudi tu morali šolo temeljito popraviti in prenoviti, da je postala primerna za celodnevno delo. V Strančah je 69 otrok v celodnevni osnovni šoli Veljko Vlahovič, ki je popolnoma nova in načrtovana v te namene. Tudi stara šola v Tepanju je tako popravljena, da je kot nova in ustrezno urejena za celodnevno delo 48 učencev. Vse te so sicer podružnične šole, ki delajo v sestavi centralnih šol. Popolnoma nova pa je samostojna osnovna šola Pohorski odred Slovenske Konjice, ki je bila dograjena lani in usposobljena za celodnevno delo. Obiskujejo jo 103 učenci. Tako je sedaj v občini 227 učencev vključenih v osnovne šole s celodnevnim programom (v tem podatku niso upoštevani učenci v oddelkih podaljšane bivanja).

Letos so v Slovenskih Konjicah začeli graditi drugi del (trakt) največje osnovne šole v občini Dušan Jereb, ki bo po dograditvi prešla na delo po programu celodnevne osnovne šole.

Vse te šole pa so združene v enotni delovni organizaciji — vzgojnoizobraževalnem zavodu Slovenske Konjice. Med učitelji, ki delajo v celodnevni osnovni šoli, in onimi, ki delajo v poldnevni šoli, ni nasprotij; med seboj si pomagajo v skupnih strokovnih aktivnih in drugih oblikah, skupno pridobivajo in razporejajo dohodek, usklajujejo porabo itd. Vodstva osnovnih šol v občini, ki sestavljajo ko-

legijski poslovodni organ vzgojnoizobraževalnih organizacij, podpirajo takšen razvoj celodnevni osnovni šol. Spoznala so, da so celodnevne osnovne šole nujne, saj pomenijo bolj kakovostne vzgojnoizobraževalne dosežke. Pri tem imajo vso podporo javnosti, občinskih organov in združenega dela.

S šolskim letom 1977—78, to je s 1. septembrom 1977, je v celoti prešla na celodnevno delo samostojna osnovna šola Pohorski odred Slovenske Konjice. Ob občinskem prazniku, 12. oktobra 1976, je bila dograjena in odprta. Prej so jo po celodnevnem programu delali samo višji razredi te šole. Tako so si učitelji tudi pridobili potrebne izkušnje.

To šolo obiskujejo laže umsko manj razviti ali zaostali, ki imajo tako zmanjšane sposobnosti za umsko delo, da pri usposabljanju po rednem vzgojnoizobraževalnem programu ne morejo biti uspešni in potrebujejo posebne oblike in metode usposabljanja. Učni zbor šole ugotavlja, da je celodnevna osnovna šola najbolj potrebna in koristna prav tem otrokom, saj jih je večina iz socialno in materialno ogroženih družin.

Nova organizacija vzgojnoizobraževalnega dela je velik korak naprej pri vzgoji in usposabljanju teh otrok. V celodnevni šoli imajo vsi učenci enake možnosti za delo in enake možnosti napredovanja po svojih sposobnostih. Precej je tudi odstranjen vpliv okolja, iz katerega posamezni učenci izhajajo.

Razumljivo je, da je taka šola lahko nastala le ob posebni skrbi občinskega vodstva in z izredno podporo družbenopolitičnih in delovnih organizacij občine Slovenske Konjice. Šolo so sodobno opremlili z didaktičnimi pripo-

močki, z avdiovizualnimi sredstvi, igračami in drugimi učili. Zato lahko uvajajo nove, sodobne učne oblike in metode vzgojnoizobraževalnega dela.

Šola ima sodobno opremljeno in organizirano kuhinjo, v kateri pripravljajo hrano še za učence nekaterih sosednjih šol. Vsi učenci šole Pohorski odred Slovenske Konjice dobijo v šoli malico, kosilo in po potrebi še popoldansko malico. Zaradi socialnega stanja družin, iz katerih otroci izhajajo, ima okrog 65 % otrok ali brezplačno ali pa regresirano prehrano.

Šola je na zelo lepem prostoru, severno od najlepšega parka ob konjskem gradu. Čudovita okolica in igrišča v parku so kot nalašč za telesno vzgojo, šport in rekreacijo. Telovadnice sicer nimajo, zato uporabljajo za telesno vzgojo ob slabem vremenu večnamenski prostor ali pa gostujejo v telovadnici bližnje II. osnovne šole Slovenske Konjice.

Težave imajo z zdravstvenim varstvom otrok. Šola nima zdravstvenega osebja. Otroke celodnevne osnovne šole bi morala vsaj enkrat tedensko obiskati medicinska sestra, če bi bilo potrebno pa tudi zdravnik. Za sedaj še ni znano, zakaj zdravstveni dom Slovenske Konjice ne uresniči te zamisli.

Z delom šole so zadovoljni vsi: učenci, ki radi prihajajo v šolo, z uspehi in načinom dela pa tudi starši, s katerimi je šola tesno povezana.

Delovni kolektiv sicer ni brez težav. Primanjkuje jim stanovanj. Večina učiteljev se vozi na delo iz drugih krajev, organizacija dela v taki šoli pa jim vzame ves delovni čas. Kljub vsemu pa ta mladi šolski kolektiv zavzeto uresničuje smote in programe celodnevne osnovne šole. FRANJO MAROŠEK

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Trebnje

Prizadevanja za enotnost šol

Mnogo spodbud, akcij in rešitev smo zabeležili v pogovoru s tajnikom občinske izobraževalne skupnosti Trebnje Janezom Kranjcem in ravnateljem osnovne šole Mirna Vladimirov Silvestrom. Občinska izobraževalna skupnost Trebnje dela na območju dveh centralnih šol — Trebnje in Mokronog, treh samostojnih — Mirna, Šentrupert in Veliki Gaber in šestih podružničnih šol. Lahko trdimo, da ni področja dela te skupnosti, ki ga ne bi strokovni delavci, aktiv

Pri naši izobraževalni skupnosti imamo poklicnega tajnika in predsednika. Tesno sodelujemo s šolami, sindikatom in samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Temeljito proučimo pobude, ki jih dobivamo z vseh strani. — Janez Kranjec (Foto: S. J.)

ravnatelj, izvršni odbor in drugi organi ter delegati skupščine resno in zavzeto obravnavali, če je pomenil korak k napredku.

Posebni dohodki za težka delovna mesta

Čeprav spadajo posebni dohodki za težka delovna mesta v skupino prejemkov, ki so jih pred leti uvedli v mnogih občinskih izobraževalnih skupnostih in jih kasneje tudi v večini primerov ukinili, so se v Trebnjem lotili vrednotenja težavnosti delovnega mesta, povsem svojevrstno.

Ti posebni dohodki znesejo učiteljem v Velikem Gabru in podružničnih šolah od 400 do 2.000 din mesečno. Pojem težko delovno mesto vsebuje sestavine težavnih življenjskih razmer, kot

so prometne možnosti, preskrba z živili, zdravniška pomoč, pošta in telefon, osnovne obrtniške storitve (frizer, krojač, čevljar, mehanik, itn.), oddaljenost od kulturnega središča in dostop do šole.

Vse te sestavine se ocenjujejo po posebnem točkovnem sistemu. Občinska izobraževalna skupnost daje letno za ta dodatek nad 270 tisoč din.

Premalo zaupanja

Najprej povejmo, da obiskuje osnovne šole v trebanjski občini okrog 2700 učencev. Vsako leto jih je za okrog osem odstotkov manj. Mlajša generacija ima manj otrok, občuten pa je tudi prehod s kmetijske v kmetijsko-industrijsko občino.

Od 95 do 110 učiteljev, predvsem učiteljic, vodi vzgojnoizobraževalni proces. Zakaj razpon v podatku? Veliko učiteljev odide v druge poklice, v tovarne, zavod na Dobu, zaposlijo se kot referenti na občinski skupščini in v samoupravnih interesnih skupnostih. Odhajajo učitelji telesne, glasbene in likovne vzgoje, slavisti.

Ne le zaradi osebnega dohodka in stanovanj, temveč tudi zato, ker je učiteljski poklic izpostavljen kritiki vsakogar in zaradi premajhnega zaupanja, ki ga ima družba do prosvetnega delavca.

S štipendijami, sedaj imajo 38 štipendistov, so rešili kadrovske težave na podružničnih šolah. Še vedno zelo primanjkuje fizikov in matematikov ter učiteljev vzgojnih predmetov. Za pomanjkanje matematikov, tako menijo v Trebnjem, je kriv tudi prezahteven, potrebam osnovne šole neprimeren program na pedagoški akademiji.

Z izobraževanjem ob delu so močno izboljšali izobražbeno sestavo učiteljev. Vso pohvalo zaslužijo učitelji oddelka posebne osnovne šole v Mirni in vsi

Glosa

V vrtincu hotenji

Rade se pohvalijo. Občinske izobraževalne skupnosti, žal jih ni veliko, ki v preteklih letih niso ukinile podružničnih, vaških šol. Tam, kjer tedaj niso gledali vsega le »skozi dinar«, ampak so dali prednost družbeni in politični vlogi šole, je vas še danes mlada, živa, kratka, ima prihodnost.

Ne bomo pisali o vaških šolah. Bolj nas zanimajo pokrajinska središča, ki imajo dandanes do manjših mest skoraj tak odnos, kakršnega so imela nekdanja mesta do vasi. Uresničevanje usmerjenega izobraževanja je te dni najbolj vroča tema pogovorov v srednjih šolah. Ne da bi bili proti uresničevanju zamisli, nasprotno. Gre predvsem za to, kje bodo centri usmerjenega izobraževanja. Nekateri razumejo center kot vzgojnoizobraževalno ustanovo, v kateri bi vsaj na prvi stopnji kalili prihodnje domače strokovnjake, drugim pa je bolj všeč center kot zbirka sodobnih, košatih zgradb. Kraja prihodnjih strokovnjakov iz sosednjih, manjših občin jih ne vznemirja. Tudi »krona bi jim padla z glave«, če bi iz središča hodili poučevat v sosednja, nekoliko oddaljena mesta.

Je potrebno, da bo zaradi vrtinca hotenji vsak dan nekaj sto mladim potovalo iz manjših mest v večja? Kljub temu da imajo že sedaj v nekaterih manjših krajih ustrezne srednje šole, da imajo učitelje, da se med mladimi in me-

Prosvetni delavci bi zaslužili več zaupanja. Vladimir Silvester (Foto: S. J.)

tisti, ki so z marljivim študijem pripomogli, da je danes na šolah v trebanjski občini za petino manj tistih brez ustrezne izobrazbe.

Še vedno smo pri učiteljih. Težava, na katero je opozoril ravnatelj mirense osnovne šole, se pojavlja ne le pri njih. Uspešno je treba »prepeljati« učenca do konca šolskega leta ali predelati vso učno snov. Razumljiva naloga, ki pa jo je težko uresničiti, če so v 20. ali 40-članskem kolektivu, v katerem prevladujejo ženske, v enem šolskem letu kar tri učiteljice predmetnega pouka na porodniškem dopustu. Kako zapolniti vrzel, ki je nastala zaradi njihove odsotnosti, če ni strokovno in pedagoško ustrezno izobraženih ljudi za nadomeščanje? So se na sindikatu, komiteju za vzgojo in izobraževanje in zavodu za šolstvo že kdaj vprašali, kaj storiti v takem primeru.

Samoupravni sporazum o ustvarjanju prihodka, delitvi dohodka, osebnih dohodkov, z merili za nagrajevanje delavca po doseženih uspehih so pripravili

za vse osnovne šole. Osnovno vprašanje, ki se je pojavljalo, je bilo, od kod denar za nagrajevanje kakovosti. Osnova predstavlja 80 odstotkov, so določili v samoupravnem sporazumu, del za nagrajevanje po kakovosti dela pa 20 odstotkov. Odkod s 1. 1. 1978 vzeti teh 20 odstotkov denarja? Ali to pomeni, naj delavec za 20 odstotkov znižamo mesečne dohodke, da bomo lahko vsake pol leta določili vsakemu odstotek za kakovost.

To je le vprašanje. Kakovost učiteljevega dela ocenjujejo in nagrajujejo na mirenški šoli že nekaj let. Zato namenijo letno nekaj starih milijonov din. Precej je tudi drugih sestavin nagrajevanja delavcev šole, ki jih prinaša zakon o združenem delu in jih imajo na mirenški šoli že uvedene.

Prva je verjetno ta, da pavšalnih dodatkov že zdavnaj nimajo več. Velja za vse, od snežilke, preko učiteljev do ravnatelja. Delavci so se strinjali s tem stališčem, da nihče ne nasprotuje visokemu osebnemu dohodku, ki je pridobljen z delom.

STANE JESENOVEC

Pogovor na igrišču

Z Ljubom Vidmarjem, 7.e, Marjanom Špeličem, 7.c in Brankom Primožičem, 8.a smo se na igrišču osnovne šole Jožeta Slaka-Silva v Trebnjem pogovarjali o njihovi zunaj šolski dejavnosti.

Že na začetku pogovora so ugotovili, da bi bila njihova dejavnost še bolj razgibana, če bi imeli na voljo dovolj prostora in če bi se več Trebanjcev odločilo za vodjo posameznega šolskega krožka ali skupine.

Ljubo Vidmar obiskuje glasbeno šolo (3.r., klarinet), dela v modelarskem krožku in sodeluje v pevskem zboru. V glasbeno šolo, natančneje v oddelk glasbene šole Trebnje, se odpravi ob torkih in petkih. Vadijo v kulturnem domu, ker v šoli ni prostora. Okrog 15 je klarinetistov. Priključil se je že trebanjskemu pihalnemu orkestru, ki ga vodi prof. Ivo Matuš. Orkester mu plačuje šolnino za glasbeno šolo.

Branko Primožič

Ljubo Vidmar

V nekaj vrstah

Standard učenca — Vsi učenci osnovnih šol v trebanjski občini lahko dobijo šolsko malico. Okrog 450 otrok dobiva malico zastoj.

V vseh petih centralnih ali samostojnih šolah imajo učenci na voljo kosilo. Izobraževalna skupnost krije stroške osebja. Okrog 30 učencev dobiva kosila zastoj.

Prevozi — Vsak dan prepelejo z avtobusi in s kombiji, ki so last občinske izobraževalne skupnosti, okrog 950 otrok. Za prevoze odšetejo letno okrog 10 odstotkov prihodka občinske izobraževalne skupnosti.

Učbeniki — Že od leta 1973 imajo na šolah v trebanjski občini brezplačne učbenike. Izobraževalna skupnost kupi vsako leto nove učbenike in jih razdeli šolam. Lani so dali za nove učbenike 270 tisoč din.

Šola v naravi — Poletno šolo v naravi imajo organizirano od leta 1968 v Tašalenju pri Puli. Občinska izobraževalna skupnost se je pridružila organizaciji in plače-

Pri modelarskem krožku je letos naredil letalo Cirus in ladjo Buco. Dejal je, da bi morali šolski bolj redno hoditi h krožku.

Mladinski pevski zbor ima okrog 50 pevcev in pevk. Povezan je z oddelkom glasbene šole in ga vodi Valerija Rančigaj. Pripravlja, da ni vedno prijetno peti, saj je človek v ponedeljek in četrtek po šesti šolski uri že kar utrujen. Na uspešnem nastopu je le poplačan ves trud. Meni, da bi se moralo še več sošolcev vključiti v krožke.

Marjan Špelič je v košarkarskem in odbojškarskem krožku šolskega športnega društva in v planinski sekciji. Pohvalil je rokometarje, ki so dosegli lani II. mesto v Sloveniji. Ni zadovoljen s tem, da na tekmah igrajo le boljši, oni iz rezerve pa vedno »sedijo«. Imeti bi morali več priložnosti, da bi se lahko izkazali.

Branko Primožič hodi v 4. razred glasbene šole (klavir), sodeluje v glasbenem in modelarskem krožku. Pripomnil je, da je sedaj nekoliko popustil v teh dejavnostih, saj se bliža konec njegovega osnovnošolskega šolanja in ima učencev preobilnost.

Kljub temu je z veseljem povedal, da imajo v šoli tudi strelski, recitacijski, dramski, likovni, gasilski krožek itd.

Menil je, da so vozači tudi pri njih prikrajšani za precej dejavnosti in da bi morali čim hitreje uvesti celodnevno osnovno šolo.

In kaj menijo trebanjski šolarji o zimskih počitnicah?

»Takrat naj bodo, ko bo tudi pri nas sneg,« so rekli.

S. J.

Marjan Špelič

vanju šole leta 1972. Njej so se priključile tudi tovarne (Dana Trimo), skupnost otroškega varstva in temeljna telesnokulturna skupnost. V desetih letih so naučili plavati vse otroke iz trebanjske občine. Šola v naravi se je razrasla v vse poletje trajajoče letovanje otrok in odraslih v Tašalenju. Lani je tam preživel počitnice okrog 800 ljudi.

Mala šola — Organizirano imajo 120-urno malo šolo. Zaradi kadrovskih in prostorskih težav ne morejo uvesti celoletne male šole v nekaterih bolj oddaljenih krajih.

Podaljšano bivanje — Leto imajo na osnovnih šolah sedem oddelkov podaljšanega bivanja. V tem šolskem letu so odprli tri nove oddelke. Tudi razvoj podaljšanega bivanja ovira pomanjkanje prostorov. Načrtujejo uvedbo podaljšanega bivanja na večjih podružničnih šolah (Nemška vas, Dobrič).

Celodnevna šola — V začetku drugega polletja naj bi prešla na celodnevno delo osnovna šola Mokronogu. Zaradi pomanjkanja učiteljev (in stanovanj zanje še ne vedo, koliko oddelkov bo imelo celodnevno osnovno šolo).

Strokovna predavanja — Občinska izobraževalna skupnost Trebnje organizira za učitelje vsako leto osem predavanj s področja družbenopolitičnega izobraževanja. Nekaj predavanj organizirajo tudi posamezne šole.

Šolska samouprava — Učiteljske mirovne osnovne šole niso zadovoljni z odnosom republiške in občinskega sindikata do samoupravljalcev kar zadeva uveljavljanje sindikalne liste. Če jim daje sindikalna lista možnosti, odločajo o sredstvih, ki jih bodo dobili za prehrano, letovanja, nagrade itn., se jim zdi zahtevnejši o uporabi, npr. bonov za prehrano, odloča občinski sindikalni svet (če v organizaciji združuje nega dela nimajo na voljo obratne družbene prehrane ali, če delavci njegovih storitev ne morejo uporabiti) nezaupnica kolektivom.

Učiteljev osebni dohodek — Tajnik občinske izobraževalne skupnosti Trebnje in ravnatelj osnovne šole Mirna menita, da naj učitelj dobiva tolikšen osebni dohodek, kot ga zasluži in manj kot ga zasluži. Koliko je to? Lahko 4.000 ali pa 12.000 din, če je toliko zaslužil... S. J.

Materialni izdatki

Za materialne izdatke so v trebanjski izobraževalni skupnosti sprejeli svoja merila. Zavedajo se, da ni mogoče imeti na šolah 800 učenci in 4.000 kvadratnih metri površine enakih izdatkov kot na šoli z 260 učenci in 3.000 kvadratnimi metri površine. Prati tako tudi ne more biti na obel šolah enako število snailk. Zato so določili, da prispevajo za materialne izdatke na oddelke 2 tisoč din in ne 18.500 din, kot do ločajo normativi Izobraževalne skupnosti Slovenije. K tej odločitvi so jih vodile potrebe osnovnih šol.

Tako priznava občinska izobraževalna skupnost Trebnje redne materialne izdatke na učenca porabni material za pouk in priprave na pouk, zdravila za prvo pomoč, stroške za učne pripomočke in stroške za elektriko in plin. Za stroške na oddelke priznava šolam izdatke za zavarovalne premije, PTT, potne in reprezentančne stroške, pisarniški material, material za čiščenje in vzdrževanje, vodarino, ogrevanje, bančne stroške, popravila osnovnih sredstev, oglase in transportne storitve. S. J.

tem bolje bomo delali

Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji — Prvi korak je najtežji —

Odgovorno in pogumno

Verjetno se ljudje malokdaj toliko razgibajo kakor v trenutkih, ko je njihovo delo v žarometu pozornosti. In to je prav zdaj. V organizacijah združenega dela so v teh dneh sprejeli merila za vrednotenje dela. V tem trenutku je bilo treba prevetrili vse, kar se je nakopičilo v dolgih letih, ne da bi bilo natančneje vrednostno opredeljeno.

Nesmiselno je govoriti, ali je učitelj razrednega pouka manj vreden od učitelja predmetnega pouka. Tako sploh ni mogoče postaviti vprašanja. Razumljivo, da sta oba delavca enakovredna, le da opravljata vsak svoje delovne naloge, ki se med seboj razlikujejo. Prav tako ni mogoče reči, da so delovne naloge razrednega učitelja lažje, ker pač dela v razredu z mlajšimi učenci. Hitro bi lahko rekli, predmetni učitelj pozna le svoj predmet in njegovo strokovno, razredni učitelj pa mora poznati dokaj dobro več predmetov in več metodik. Tudi tako ne bi prišli daleč. Vsak zase sta usposobljena prav za naloge, ki jih morata opraviti, kakor sta tudi otroški zdravnik in zdravnik splošne prakse vsak zase strokovnjaka, ne da bi bil tisti, ki dela z otroki, kaj manj vreden. Prav tako pa je resnica, da tudi dva razredna ali predmetna učitelja ne opravita svojih nalog popolnoma enako, četudi imata enakovredni strokovni diplom. Sicer pa je tudi vprašanje, če sta enakovredni.

Navsezadnje se nihče ne vpraša, ali je bil študij odlični ali komaj zadosten. Morda je celo prav, da to ni vnaprej bistveno, kajti različna kakovost naj se pokaže pri opravljanju delovnih nalog. In to je tisti oreh, ki ga ni lahko streti. Kaj je resnica? Gotovo to, da različni ljudje različno delajo in da ni nujno, da so uspehi vseh razrednih ali predmetnih učiteljev zaradi enakih diplom povsod enaki. Pa še vemo, da niso! Resnica pa je lahko tudi neprijetna za tistega, ki se manj trudi, manj ve, manj zmore in manj hoče, pa prijetnejša za tistega, ki ustvarjalno dela, ne preštevava vsake minutice, uspeva in doseže več. In kaj je pri tem pravično? Vsekakor to, da pogledamo resnici v oči. Toda ne z jezo, s sovraštvom in nestrpnostjo, temveč človeško in razumno, pa se pomenimo tudi o vzrokih, zakaj so uspehi različni. Včasih so za to tudi razlogi, ki jih je treba človeško upoštevati. Zato pa je potreben pogum, dobra mera pristne odgovornosti in tudi humanosti, da resnica ne bo kruta, temveč sprejemljiva v medčloveških odnosih.

Ponekod so se prav v zadnjem času ljudje razdelili v tabore, kakor da bi morali reševati vprašanje, ali smo za razredne ali za predmetne učitelje. Pred seboj imam zavzeto pismo tovarišice Kastelčeve, ki vprašuje, ali ni učiteljica v prvem razredu osnovne šole bila tista, ki je mojemu otroku odprla »ves svet« šolanja, nadaljnje spoznavanje in iskanje. Seveda, izredno pomembna je učiteljica prvega razreda in že davni pedagogi so trdili, da naj bodo elementarci le najboljši učitelji. Toda tudi vzgojiteljica je danes v vlogi, da odpira otroku svet. Svojevrstna je naloga vzgojiteljice in svojevrstne so naloge razredne učiteljice, česar nihče ne more zanikati.

Razrednega in predmetnega učitelja usposablja tako, da imata enako stopnjo izobrazbe, oba višjo, zato je s tega gledišča nesmiselno govoriti o različnih izhodiščih na temelju izobrazbe. Drugo je spet vprašanje, če je delo na razredni stopnji zaradi močnejšega vzgajanja kaj več vredno kakor na predmetni. Celotna osnovna šola je proces vzgajanja in izobraževanja, pa tega ni mogoče ločevati niti vnaprej prevrednotiti. Bistveno je naloge vzgajanja in izobraževanja, ki jih je povsod skladno z vsestranskim razvojem osebnosti potrebno podrobno opredeliti in opisati, da bo lahko razvidno, kako jih ta ali drugi pedagoški delavec bolj ali manj uspešno opravi sam in v sodelovanju z drugimi, ki jih je treba pritegniti v proces.

Zdaj so storjeni prvi koraki:

praksa bo v vsaki temeljni organizaciji združenega dela pokazala, koliko so trdno in dobro zastavljeni. Vsekakor jih bo treba spremljati in si sproti pomagati, da bo pot nagrajevanja po delu, spremljana z načelom človeške solidarnosti, pravična, pa tudi

Zahtevnost dela na razredni ali predmetni stopnji

Glede na polemiko, ki se je razvila v 20. številki tega lista v rubriki »Iz naših šol« želim osvetliti nekatere dileme in s tem prispevati k reševanju tega problema. Uvodoma pa bi rad poudaril, da ne nameravam polemizirati z avtorji, ki osvetlujejo to problematiko vsak s svojega stališča, ampak bom poskušal strokovno in neprizadeto nakazati pot k rešitvi.

Zakon o združenem delu in kasnejše razprave o njem so jasno opredelile pojem delovnega mesta in delovnih nalog. Popolnoma nesprejemljivo je še naprej se sklicevati na delovno mesto in ga uporabljati kot osnovo za pridobivanje osebnega dohodka. V ta namen pridejo v poštev le delovne naloge, ki jih opravi delavec v določenem času, obsegu in kakovosti. Za vse druge oblike dela pa bo delovno mesto še ostalo, predvsem kot organizacijsko-planska kategorija.

Različna mnenja o delovnih mestih v osnovni šoli so se pojavila že pred leti, ko smo poskušali ocenjevati uspešnost pedagoškega dela. Že takrat smo ugotovili, da je odločno nesprejemljivo le delovno mesto učitelja za razredni in predmetni pouk, kajti očitno je, da se v nekaterih elementih zahtevnost dela razlikuje. Predvsem pa so to delovne razmere. S prehodom na delovne naloge pa bo tudi to vprašanje lahko zadovoljivo rešeno, seveda, če bo volja za to in če se ga bomo pravilno lotili. Menim, da bomo morali analitično proučiti vse predmete, ki se poučujejo v šoli, in jih opredeliti kot delovne naloge. Posebno pozornost bomo morali posvetiti razred-

samoupravna in koristna za vzgojo otrok in mladine. Včasih neprijetno dolžnost pa je treba sprejeti pogumno odgovorno. Nihče »od zgoraj«, namreč ne bo določil vrednosti dela, ki ga samoupravno organiziramo. Sami si krojimo moralo, socialistično, in ravno to je zdaj najgloblja preizkušnja naših človeških moči in zrelosti. Ne smejo nas zamotiti trenutne slabosti, spodrsiljaji, neugodna doživetja ob prvih od-

ločnih rezih. Sami najbolje vemo, kaj in koliko resnično delamo. Pa še to: izkušnje imajo svojo vrednost, mnogi niso imeli formalne izobrazbe, toda mnogo so se naučili v dolgih letih med delom. Toda tudi med njimi so razlike: so manj in bolj ustvarjalni, manj in bolj zavzeti! Vse to rešiti ni lahko, toda pogumen korak smo že storili.

RUDI LEŠNIK

nemu pouku, ker vemo, da je predmetov več in jih poučuje en sam učitelj.

Poleg opredelitve delovnih nalog je nujno spregovoriti še o izobrazbi ali diplomu, ki se v tej razpravi omenja. Ustrezna izobrazba, ki se izkazuje z diplomom, ne pomeni še osebnega dohodka ali vrednosti dela, ampak je le pogoj za opravljanje določenega dela ali naloge. Le-te pa vemo, da niso vedno enako zahtevne, čeprav se za nekatere res določa enaka izobrazba (ki pa še ni strokovnost). Iz tega sledi, da ne moremo govoriti o manjvrednem delu, ampak le o večji ali manjši zahtevnosti dela, ki jo pa lahko ugotovimo le z enotno metodo. Večja ali manjša zahtevnost dela, ki upošteva tudi izobrazbo, pa pogojuje tudi različno »vrednost dela« kot abstraktno kategorijo. Zaradi boljšega razumevanja zahtevnosti dela navajam elemente, ki le-to opredeljujejo, čeprav mislim, da so že precej znani.

1. Strokovnost:
 - izobrazba ali profil poklica, delovne izkušnje, funkcionalna znanja.
2. Odgovornost:
 - za lastno delo, vodenje, materialno in družbenopolitično.
3. Napor:
 - umski in fizični (v tesni povezavi)
4. Delovne razmere:
 - mikroklima in druge delovne razmere

Iz teh elementov je razvidno, da je izobrazba le del te zahtevnosti in da je za enako zahtevano izobrazbo delo lahko različno ovrednoteno. Zato lahko mirno trdimo, da imajo vsi delavci z isto stopnjo izobrazbe enak rang,

osebni dohodek pa bo različen glede na zahtevnost dela.

Če pa želimo odgovoriti na vprašanje, katero delo je bolj zahtevno ali več »vredno« — na razredni ali predmetni stopnji, pa moramo upoštevati poleg omejenega še tole:

Vsake parcialne in »ad hoc« rešitve, ki so izrgane iz celote, ne prispevajo k reševanju problema, temveč ga še zaostčujejo. Zato mora biti način obravnave načrten in dovolj strokoven, če želimo verodostojne in uporabne rezultate. Na to vprašanje naj odgovorita predvsem analiza in vrednotenje delovnih nalog po enotni metodologiji.

Pot do te rešitve pa ni tako preprosta, kot se zdi na prvi pogled. Nesprejemljivo in družbeno nedopustno bi bilo, da bi vsaka delovna organizacija (šola) zase iskala izvirne rešitve, kajti to je primarna naloga strokovnih ustanov, skupnih komisij ali panožnih sporazumov. Vsi ti so dolžni izdelati temeljna izhodišča in metodologijo za izgradnjo celotnega sistema delitve sredstev za osebne dohodke, vendar ne v taki obliki in meri, da v posameznih okoljih ne bi mogli upoštevati posebnih interesov in samoupravnih pravic delavcev.

JANEZ ZENI

BREZALKOHOLNI NAPITKI FRUPI V ŠOLSKIH KUHINJAH

Za šolarje je zelo pomembno, da imajo v šolskih kuhinjah na voljo zdrave brezalkoholne napitke.

Med predšolskimi otroki, učenci in študenti so sadni sokovi in druge brezalkoholne pijače zelo priljubljene, saj so bogate vitaminov pa tudi osvežujoče in prijetnega okusa.

Podjetje SLOVIN slavi letos 30-letnico ustanovitve. Za svoje kakovostne proizvode je prejelo odlikovanje maršala Tita in priznanje zlati Merkur.

Šolarje je treba obvarovati alkoholizma in njegovih posledic. To si prizadeva uresničiti tudi podjetje SLOVIN, in sicer tako, da oskrbuje tržišče z bogatim izborom brezalkoholnih pijač. Strokovne komisije so z zlato medaljo nagradile SLOVIN oranžado in ribezov sok. Tudi drugi napitki so zelo kakovostni — to dokazujejo vsak dan velike količine prodanih brezalkoholnih pijač. Posebno priljubljeni so tile FRUPI napitki: jabolčni bistri sok, jabolčni mešani motni sok z dodatkom pasionskega sadeža, pomarančni mešani sok, ribezov mešani sok, borovničev mešani sok, breskov kašasti mešani sok, marelični mešani kašasti sok in pomarančni sirup. Posebej je treba omeniti gazirane napitke: Čockta, Jupl, Silver soda in Schweppes napitki (Tonic Water, Bitter Lemon, Dry Grapefruit, Bitter Orange).

Na šolskem sejmu, ki bo kmalu v prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani, se bodo šolski mentorji in šolarji lahko prepričali o kakovostnem izboru brezalkoholnih pijač podjetja SLOVIN iz Ljubljane, Frankopanska 18.

Podjetje SLOVIN pošilja občasno v šole svoje predstavnike, ki pripravijo pokušnjo najznačilnejših proizvodov brezalkoholnih pijač, hkrati pa boste dobili tudi pojasnila o tovrstnih napitkih in njihovi nabavi. Ob tej priložnosti bodo strokovnjaki natančno pojasnili učencem, kako koristne so brezalkoholne pijače za človekovo zdravje.

Direkcija brezalkoholne dejavnosti

100-letnica Župančičevega rojstva — 100-letnica Župančičevega rojstva — 100-letnica Župančičevega rojstva — 100-letnica Župančičevega rojstva — 100-letnica Župančičevega rojstva

Veš, poet, svoj dolg?

Poezija kot doživljanje lepega. Poezija kot izpoved. Kot poetova zavezanost rodni grudi, domovini. Kot doživljajsko premišljevanje o svetu in življenju. Kot notranja nujna. In kot dolžnost. Čar praznovanja 100-letnice rojstva Otona Župančiča ima lahko tolikšen odsvit, kolikor nam je živo v zavesti ta in ona pesem iz bogate bere njegove pesniške ustvarjalnosti. Kolikor zazveni v nas nanovo pesnikova beseda, raznolika in v bogatem razponu lirčnih možnosti. In še posebej: pesnikovi stih, ki spremljajo slovenskega človeka od otroških let do zatona življenja. Malo jih je po svetu, ki so oboje zmogli s tolikšno ustvarjalno polnostjo: od vedrine otroške zvedavosti, igre, od impresivne očaranosti ob naravi, impulzivni spontanosti ljubezenskega žara, pa do iskanja filozofskega sozvočja z življenjem, naravo in s poglobljenim zorenjem v sebi, do preraščajoče zavesti skupne, narodne preskušnje, socialnega občutja, ki slednjič iz svoje vihrne preraste v uporniško pokončnost in v klic za skupni boj in svobodo. Pesniku, ki je vse življenje težil k harmoniji, je življenje naprtilo tudi dvom in bolečino, življenjske preskušnje, skozi katere se je kalil kot človek in pesnik. Jubilej bi bil zgolj pozlata, če ne bi zazvenela Župančičeva pesem v nas. To je čas, ko znova razpoznavamo poeta, odkrivamo pozabljeno in še nepoznano. Kakor je s stihom *Veš, poet, svoj dolg?* meril sebi in drugim dolžnost umetniške osveščenosti, tako se je zapisal v čas in prostor, ki ga je njegovo pesniško darovanje preseglo. Če se tako odzovemo bleščecemu zvenu Župančičeve lirike, potem je Župančiču posvečeno leto tudi naš jubilej.

Franc Berneker: Oton Župančič

gledati v najstrašnejše prepade, prek katerih mora človeštvo na svoji poti v bodočnost, in ker ga ne potare in uniči spoznanje, da je zgodovina naroda neprestana, zagrizena in neusmiljena borba z mračnimi silami zla, s tiranijo, nazadnjaštvom in izdajo, ki ga vklepajo v verige in mu ne dajo dihati. Res, da se oglašajo iz te pesmi tudi dvom in obup, toda dvom in obup vzvišene in krepke duše, ki je bila in je ostala zdrava, da se strup ni mogel dotakniti njenega jedra; nič ne more omajati čvrste vere in zavesti, da nekoč vendar mora zmagati pravica, pa četudi šele za neko daljnjo pokolenje.

zala se je v borbah zoper nasilje, prinesla nam je svobodo, in novi svet in novi red na njem bo poverjen njeni skrbi. In to je velika naloga, prav tako važna kakor vojskovanje. In neogibna potrebna priprava nanjo je učenje, učenje, učenje. Večji od mene so izrekli to vodilo in zapoved. Poročila, pisma, pogledi

Skrb in bojazen za jezik razumnosti, ki preveč brede po tujih vodah in zanaša v domačo govorico ne le tuje izraze, temveč tudi tujega duha. Z neprestanimi nevarnostmi se ima otepati naš častnik, ki je prečesto odvisen od neslovenskih in neslovanskih izvirnikov; ako ni jezik čvrsto podkovan, se kmalu izbosi in ne presaja več misli in duha, marveč preklada besede kot polena.

Naš jezik
v novi dobi

Mladosti čaša, polna preobilja z opojnostjo, čarobno sladkih sanj — kako prenesti s šibko jo roko varno do cilja, ko en sam spotik, en sam tresljaj lahko jo že razsuje! — Iz Veronike Deseniške

Knjiga je najzgovornejša priča, da se narod zaveda sebe, da živi, da hoče živeti. V njej je ohranjena

MARŠALU TITU
za rojstni dan

Vojsko je ustvaril iz nič, prešnil jo z duhom je novim, da bila mu je v roki blisk, ki sine, udari, izgine, povsod pričujoča kot zrak in vedno nevidna kot veter. In ljudem se je v sanjah prikazoval jahač na belem konju, ki pred njim se na daleč razmikajo vrste sovražne.

Zdaj v miru se kaže njegov nam junaški lik. Neprehoma snuje, in kadar s preprosto besedo osvetli položaj, sedanjost prelje v bodočnost; in kot na ukaz prostovoljno krog njega se zgrinja

delovno ljudstvo,

»Govori, in kladivo naše povzelo bo tvojo besedo, po zemlji naši jo pelo, jo neslo na vzhod in zapad in vero budilo v vse lepšo podobo sveta.«

OTON ŽUPANČIČ
V POGOVORU Z
IZIDORJEM CANKARJEM

Meni je poezija izliv neke napevosti v človeku. Ta izliv je tem bolj krepak, tem bolj v zvezi z življenjem, tem več globlin in več širin odseva, in čim intenzivneje je poet živel z umom, voljo in strastmi.

Kritiki in esteti o Župančiču

JOSIP VIDMAR

Veliko vznesenega hrepenenja, ki dviga tega duha, meri v daljine, jasnine vedre. V njegovi pesmi se neprestano razgrinjajo in širijo daljna, visoka, jasna prostranstva. Bodisi kadar poje o očeh kondorja — o te oči, v višinah carujoče, bodisi kadar govori sebi, čigar pogled sili v daljine. Njegovo hrepenenje plava kvišku in toži o zvezdah svetlih, nedosežnih, o sinji dalji, o jasnini, ki je tako daleč. Njegov divji upor zoper demone noči kipi navzgor.

Župančič je nedvomno popolnoma izviren človeški pojav tolikšnega formata, kakršna sta v našem slovstvu samo še Prešeren in Cankar. Kajti zdaj, ko gledamo na celoto, je ono naše razlikovanje človeka od umetnika v tej osebnosti odveč in obe polovici te bitnosti se morata strniti v enoten človeški lik, ki je čisto poseben osnutek in zamisel onih moči, ki ustvarjajo človeški rod.

Seveda je važna sestavina Župančičeve fantazije tudi tema, toda to nasprotje luči se pojavlja v njegovi poeziji ravno samo kot nujno potrebni kontrast in ne kot pravi življenjski element njegove domišljije, skratka, kot nasprotje, poleg katerega šele pride sleherni pojav do popolne izrazitosti. Njegov element je samo luč, ki se v svojih tisočeri oblikah pojavlja najmanj v dveh tretjinah vsega njegovega pesniškega gradiva. Literarne kritike (1934)

FRANC ZADRAVEC

Kar je Ivan Cankar na začetku tekočega stoletja opravil v slovenski prozi in dramatik, je Župančič opravil v poeziji: revolucijo slovenske pesniške besede in oblike. Biti revolucionar v pesniški besedi pomeni zbrisati z nje literarnost in na temelju narodne govorice in praelitarnosti ustvariti nove besede, starim pa izvesti nove estetske in pomenske odtenke. Župančič je z izjemno jezikovno intuicijo opravil to delo na podlagi belokranjskega in centralnih narečij. Renesansa slovenske pesniške besede in njene vitalnosti pa se je izvršila v takih čisto svobodnih pesniških oblikah in mnogih prostih ritmih in verzih, da imamo na črti treh pesniških zbirk Čez plan — Samogovori — V zarje Vidove tudi novo poetiko slovenske lirске pesmi. Zgodovina slovenskega slovstva 5 — Nova romantika in mejni obliki realizma (1970)

JOSIP VIDMAR

Župančič je pesnik bodrosti, poguma in radosti. V tem je tako izrazit, da je Cankar priporočal naši kritiki, naj pokaže, kako je »najmlajša generacija vsa prepričana z njegovim duhom samozvestne moči in zaupanja v življenje«. Danes je mogoče trditi, da je ravno Župančič vsaj deloma prebudil in razvil med Slovenci tiste moralne energije, ki so jim bile v drugi svetovni vojni potrebne, s čimer je izpolnil veliko zgodovinsko mislijo.

Župančič je stopal po svetu veselo in zanosno, čutil se je varnega, zaupal je moči, ki ga je vodila. Nasprotja usode je premagoval z odločnostjo in trdnostjo. Melanholijo je poznal samo v časih, ko mu je srce onemelo in morda še, ko se je bližal zadnji postaji svojega življenja. Toda še takrat jo je premagoval s prekipajočo ljubeznijo do življenja in sveta. Bil je globoko čuteč, poln duha in fantazije, hkrati pa bi se moglo govoriti pri njem o nekakšni naivnosti srca, ki ni poznalo skepse in zdvajanja, marveč preprosto in zaupljivo vero v svet, v njegovo resnico, vase in v svoje poslanstvo. Slovenske razprave 1970

JOŽA MAHNIČ

Župančič se pri prevajanju ne oklepa suženjske posameznih besedi; nasprotno, mesta, ki niso bistvena, včasih celo izpušča. Za njegovo prevajanje je značilno, da kongenialno poudarja predvsem duha tuje umetnine, in sicer s specifičnimi izraznimi sredstvi slovenskega jezika. Zato odlikuje njegove prevode na eni strani živa vsebinska neposrednost izvirnika, na drugi pa sočnost domačega, slovenskega izražanja. Kadar mu splošni slovenski besednjak ne zadostuje, se zateka v svoje belokranjsko narečje ali pa sam tvori nove izraze.

Evropsko kvalitetna je pri našem pesniku posebej njegova oblikovalna sila: aдекватnost in niansiranje izraza, sugestivnost metaforičnih zvez, ritmična razgibanost in muzikalno bogastvo verza. Tu Župančiča med Slovenci doslej nihče ni dosegel in ga verjetno tudi ne bo, ker bi stopnjevanje njegove oblikovne sile pomenilo že prehod v goli formalistični artizem. Oton Župančič 1955

MENI SE HOČE...

Meni se hoče širokih ravnin in svobodnega obzorja, meni se hoče mogočnih višin, vladajočih zemlje in morja.

Meni se hoče čarobnih moči in neba, ki se koplje v zarji, in goščav, kjer hrupa človeškega ni, in v vrhovih vale se viharji.

In viharjem bi dal svoje črne strasti in v morje bi potopil bolesi, da mi duša očiščena v soncu živi, polna jasne, ponosne zavesti!

Teoretik ti hodi s svojimi merami in vagami med gibkimi lepota sveta in duha, in mu niso lepote, dokler jih ne potrdi njegova toga shema. Z metrom operira, ritma ne čuti; od zunaj polaga merilo na to, kar se da pojmiti samo odnotraj, z intuicijo sočutja in sožitja. Kako naj pojmi abstraktni ritem, prvotni pogon in zagon, iz katerega je poteklo, v katerega se toči vse živo božje od sonca in planeta do srca in pesmi, ko pa stoji izven njega? In samo z intuicijo, v sočutju in sožitju z ritmom, moreš romati skozi stvari in tuje duše in značaje. Ritem in metrum

VERZI

Kadar sem poveseljačil, rekli so mi dekadent, kadar sem se predručal, rekli so mi dekadent.

Dekadent si, če preklinjaš, in če moliš, dekadent; dekadent, če se spreminjaš, če stojiš, si dekadent.

Vidiš — to so naši stari: ker si mlad, si dekadent. S poprom in soljo skopari, pa ne bodeš dekadent.

Pred mladostjo se postaraj, pa ne bodeš dekadent, a sicer še tak gomaraj, si in bodeš dekadent.

IVANU CANKARJU

Zakaj ti si bil človek notranjosti in sanj. Pri nas pa si še vedno nismo v svesti, da umetnikove sanje niso sanjarije, puhle, v zraku viseče, nego da so poslednja resnica in najgloblja modrost, do katere more narod pronikniti. In da so njegove slutnje, če še tako motne, komaj od daleč uzrte, z jecljajočim jezikom izrečene, prav tako zanesljive vodnice v bodočnost, kakor vsi drugi kačipoti človeškega duha.

SEBI

Klič, drevo, mladostja? Cvetja, petja z drhtečimi prsti, v mrazove prosečimi klič, drevo?

Hočeš, srce, razodetja, hočeš razvnetja ponosnega? Dvoma dovolj neizprosnega ti je, srce?

Stoj, ko drevo brez zavetja! Višji si, bolj te pretresa vihar, višji si, bližji nebeški ti žar, dalj gre oko...

Prešerna ljubiti pa se pravi ljubiti lepoto in resnico in pravico; ljubiti slovenstvo brez šovinizma in ljubiti človeštvo in vse narode brez hlapčevstva in poniževanja; enak z enakim. Prešeren ima svojo visoko knjigo, ki govori o človekoljubju, o bratstvu vseh narodov, nam je pridobil pravico stati v krogu kulturnega človeštva kot majhen, a ne brezpomemben člen.

Beseda o Prešernu mariborski mladini

V slovenščini je shranjena vsa skrb in gorečnost naših reformatorjev, ves up in strah Prešernov, vsa šegavost mladega Levstika in grčavnost njegovih poznejših let, eleganca Stritarjeva, ožornost Gregorčičeva, borbenost in tišina Cankarjeva, jecljanje Aleksandrovo, melodioznost Kettejeva. Strune vseh teh morajo brneti v tebi, ako hočeš slovenski besedi dati vso polnost in sočnost pravega občutja. Pismo o slovenščini na odru

TELESA NAŠA

Telesa naša — vrči dragoceni, v njih shranjena vsa dedščina davnin; peko nas v prsih soki njih ognjeni, kipeča sla radosti, bolečin.

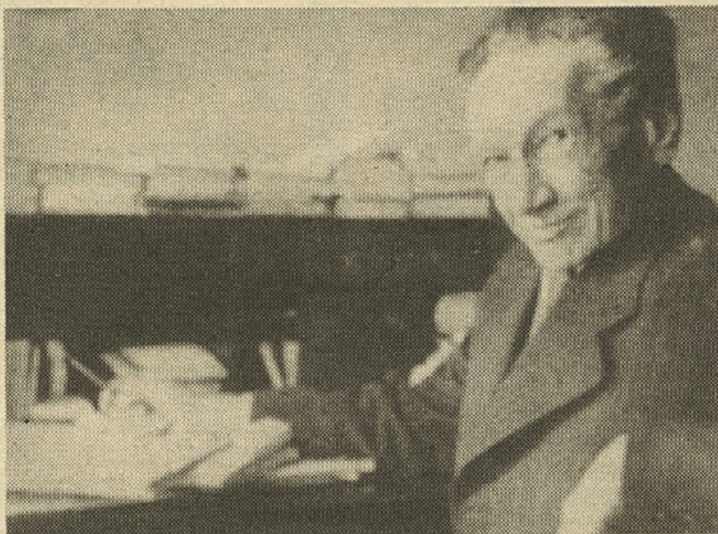
Vzgon bitij nerojenih kri nam polje, življenja njih, ki bodo, rije v nas, in kal s kaljo se za prvenstvo kolje, bodočnost oblikuje svoj obraz.

Nje volja je močnejša nego naša, in vkup nas biča. Ženo in moža — preklet, kedor voljan je ne prenaša, sam se izobčil je izmed sveta.

OB STOLETNICI GORSKEGA VENCA

Junaška in še enkrat junaška pesem! Ker poje o brezprimer-nem junaštvu v borbi za svobodo in lepšo usodo domovine in vsega sveta, in ker se pesnik ne boji po-

Sklepi, načrti, obljube, velik razmah ustvarjalnosti. Dane so bile slovesne obveze. Ena najlepših pa, od katere si je obetati največ koristi za bodočnost, je obveza, da se bo mladina tudi z vso vnmemo učila. Verjemimo ji: izka-

Župančič sedemdesetletnik v delovni sobi

narodna preteklost, naša usoda, kakor se je preoblikovala iz stoletja v stoletje. Živa in čista beseda naših največjih mož, njih misli in čustva, njihova pretresenost pred veličastnostjo svetovnega dogajanja, skrb in bolečina, njihov pogum, njihova borba in neo-

Vinica ima šolo sredi življenja

Z ljudmi, pokrajinami in njihovimi posebnostmi je tako kot z gorami — ali te osvojijo takoj ali pa se jim raje odpoveš...

Najbrž je bila tista sreda, 23. januarja, pred sto leti, vsa bela, tiha in mirna pod globokim snegom. Takrat, sredi zime, ko je čas za kaj drugega kot za kmetovanje, je dala Bela krajina Slovincem najbolj zvočnega poeta, najbolj igrivega otroškega pesnika, virtuozna besede — Otona Župančiča. Po sto letih od tega dogodka

najmanj rodovitna, a naseljena. Če je reka še tako čista, turisti je še niso odkrili. So pa vse možnosti za kmečki turizem. Programa nimamo. Nujno potrebujemo tovarne. Brez skrbi, program varstva okolja je čvrst in lepota naše reke zagotovljena. Tovarne, ki so dlje kot 20 km od središča Vinice, ne morejo zaustaviti bega iz teh

uri pri poštnem okencu, pri odpravi in sprejemu paketov, si ogledovali poštarjevo delo, kako je v pisarni krajevne skupnosti, pri gasilcih in še kje. Morda se nam bo posrečilo dobiti v šolo tudi kak stroj iz tovarn, ki nastajajo. Učence bi radi že v šoli pripravili za prihodnje delovno mesto in jih resnično poklicno vzgajali.

Šolski hodnik je okno v svet. Reprodukcijske svetovnih mojstrov risbe in barve so kot želja ob obeh številnih diplom. Stoli ob mizicah vabijo k revijam. Svet je odprt. Možnosti je veliko. Izbirati je težko, a z izbiranjem ni danes nikomur prizaneseno. Odločitve so usodne, a nujne.

»Kmetom so traktorji prinesli lažje delo, dobička pa še ne. Rešitev vidijo v kmetijski zadruzi. Kako naj kmetujejo, kaj naj pridelujejo, naj jim pove strokovnjak. Biti mora tako uspešen, da ga bo mogoče plačati iz dobička, tak je sklep sestanka. Z izboljšano živinorejo in pridelovanjem vrtnin za Belsad bi precej povečali dohodek 71 odstotkom prebivalstva, ki jim je kmetijstvo še vedno glavni dohodek. — »Sveta si zemlja in blagor mu, komur plodiš«...

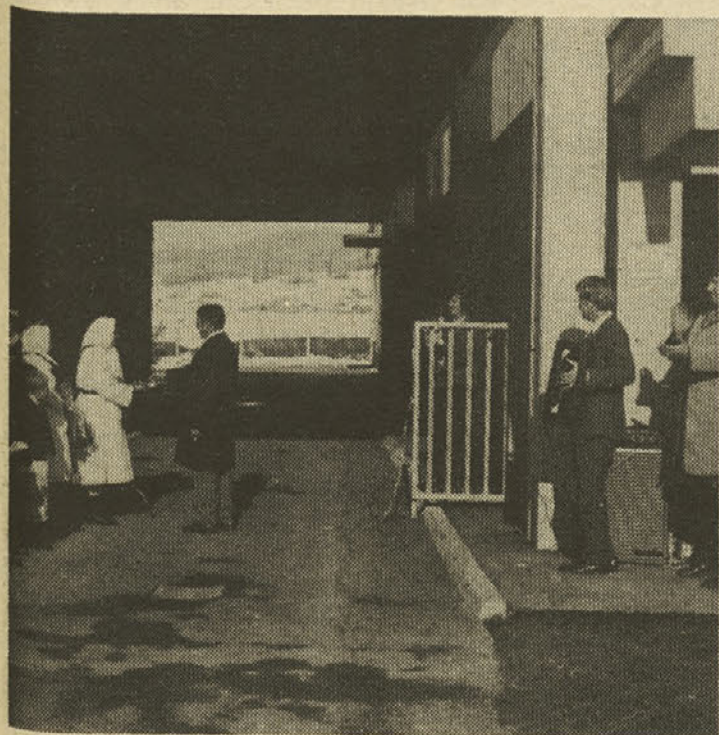
Noben šoloobvezni otrok ni v Nemčiji. Zdomec so prepričali, da so jih pustili doma. Šola je prevzela skrb za njihovo vzgojo bolj kot marsikje drugje. Izsledjevanja je že precej manj. Tudi učenci ne groze več s sanjami o Novi Zelandiji, Avstraliji, Ameriki... »Kljub temu smo imeli pred desetimi leti na viniško šoli 486 otrok, letos jih je 256, torej kar 230 manj. Še drugače povem: namesto običajnega vpisa sto otrok letno se jih je letos vpisalo v prvi razred 14 (štirinajst). — »Jerala je gledal predse in si mislil: Preklete, preklete! — Ni čudno, da nam nobenega otroka ne uspe obdržati doma. Bistri so, prilagodljivi in sposobni.«

Premagana grenkoba je v glasu Antona Trohe. Najbrž se je ne zaveda. Ni obsodbe. Toda tudi zadovoljivega odgovora zanj osebno ne slišim v tonu njegovega glasu. Kar 14 njihovih učencev se je lani vpisalo v pedagoške šole. Vsi učitelji na šoli so ustrezno strokovno usposobljeni. Tudi stanovanja imajo. Lepa šola je sicer premajhna, pravijo, za celodnevno, a se vseeno pripravljajo nanjo. Menda ne bodo postali odvečni tudi vsi ti aktivni učitelji, ki so srce razvoja krajevne skupnosti? Žarčijo novo pedagoško misel v slovenski, jugoslovanski in celo svetovni prostor s klubom Organizacije združenih narodov. Povezani so s 46 družbenimi organizacijami in društvi. V šoli je magnetoskop. Interna televizija. Metode dela z besedilom, demonstracijo in laboratorijske vaje niso novost. Otroci delajo samostojno, skupinsko in v dvojicah. Pri rednem pouku uporabljajo grafoskop, televizijo in radio. Pogozdujejo. Sami vzdržujejo okolico šole. Sposobni so dela v ilegalni. Pouk v desetih skritih učilnicah je potekal po vojnem načrtu. Skoraj v vsako družino prihaja vsaj en mladinski časopis. — To ni vse. Je le grobo naštevane dejavnosti šole, ki je osnovna za učence in kraj v najplemenitejšem pomenu te besede. In še to: v občini Črnomelj ustanavljajo skupnosti osnovnih šol. Predsednik iniciativnega odbora je Anton Troha.

Nekateri živimo s predstavo urbaniziranega kraja. Iz zavesti so nam ušle domačije na samotni sredi izkrcenih brezovih gozdov in na odmaknjenih roboh. Dragocene so, ker klije življenje tudi tam. — »Zimzelen pod snegom...«

Mehko se zvija asfaltna cesta v višine sneženih Gorjancev. Že od jutra imamo sonce v očeh. Vinica se pripravlja na proslavo obletnice rojstva Otona Župančiča. Koderkoli je hodil, vračal se je »in pil nje prelesti in pil nje bolesti«. Pričakovali ga bodo Cicibani, svojega pesnika, in mu povedali »iz veka v vek, iz roda v rod krvi gre tek, duh išče pot« — »saj okrog in okrog prostost šumi. Vseobsežna je, neizmerna...«

JOŽA ZAGORC

Novo tovarno v Vinici Novoteks je odprl ravnatelj osnovne šole Anton Troha z učenci. Delovni kolektiv je tako izrazil namen novih delovnih mest in dal priznanje šoli za poklicno vzgojo.

so zime drugačne, a nihče še ni razložil zakaj. Po petdesetih letih je tudi pesništvo drugačno. V primerjanju se srce, ki je oboje doživelo, vendarle srmežljivo nagiba k poeziji s koreninami v naši domaćini. Toda to je že privatno razkošje...

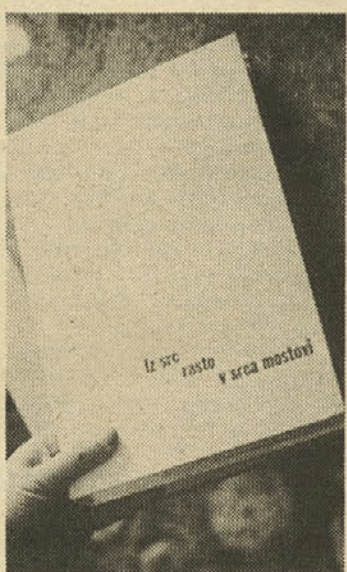
Gričevnata lepota onstran Gorjancev je to pot presenetila s snežno tančico — »pesem srebrnih in pesem zlatih valov« — in je kljub januarju obetala pomlad. Vse do Vinice sem znova občudovala pridnost tega ljudstva: terasaste njive zorane čakajo semen, lehe vinogradov s klicaji trtnih kolov obetajo dišeče grozdje in žlahtno, svetu in domu znano žametno črnino — »shrambe mu polniš in vina mu vračaš za znoj«.

Vinica je po velikosti tretja krajevna skupnost črnomeljske občine. »Toda ima najmanj zaposlenih: komaj 16%. Želimo jih vsaj 30%. Prostora imamo za 50 uspešnih kmetij.« Tako se je začel pogovor z ravnateljem osnovne šole Vinica Antonom Troho. Po datek je izzvenel kot spoznanje vzgojitelja. Podrl mi je vse romantične načrte o zbiranju gradiva za reportažo o šoli v Župančičevem rojstnem kraju. Saj, kaj naj reče oče Cicibanu, ki sprašuje ob uri svojega časa, o kolesju tik-takanja resnice? — »Izmeri daljo in nebesno stran!« — Zato vendar pride Ciciban v šolo, da mu vzgojitelj pokaže najuspešnejše poti v življenje. Odločil se bo sam. V tem je Belokranjec enako samosvojen kot vsak drug Slovenec — zrasel iz revščine, trpkoga pridelka, občutljive samote, iz zagrizene hotenosti: »pa so srca tiha in močna, njihov ponos je brez besed...« — Je neka različica med osnovo: imeti ali pridobiti...

Okrog šole se pojavljajo skupnine otrok. Zubori otroški smeh, a še vedno previdno zamre, ko zagleda tuj obraz. Samo potete ostanejo odprte vtisu in pogledovanje je oprežno. Najbrž vidi tukajšnji otrok v teh prebližkih več kot mestni. Kajti ta živi v hrupu. V Vinici in še posebno okrog šole, ta stoji na zelo primernem kraju, je še mir. Mir delovnega dopoldneva, ko lahko poslušas s srcem, dobrodejen za prišleka, morda dolgočasje za vsak dan...

»Vinica ima radij 15 in več kilometrov. Ob Kolpi, s katero meji 40 kilometrov, je zemlja

krajev. Kajti kdor vstane ob pol štirih — »od štirih do ene, od osmih do treh«... — da ujame na Vinici avtobus ob petih, bi se lahko vrnil domov čez slabih 12 ur, a počaka na avtobus ob brzancu tu in ob sendviču tam ter zapravi tako še dve uri. Kdo bi mu meril in zameril, če prinese ob mesecu domov malo ali nič, saj

Iz src rasto v srca mostovi — knjiga s 6.000 pismi, ki so jih zbrali člani krožka OZN za svojega ljubljene maršala Tita.

odplačuje tudi tak ali drugačen dolg. Zračunali so si, da je gospodarneje oditi v tujino. Zračunali. — »Mate, jo, moj Mate!... jih nikoli več k tebi ne bo!«

S šolskega dvorišča vidim zeleno, mirno reko. Šumi slap — jez, ki ga ne vidim. Ob šolskem igrišču je park — poletna učilnica. Zda počiva. Vetrnica miruje. Tudi zmaj — pošast iz korenine in kamniti kuščar v travi, bela od slane, sta otrpla in nič pravična.

»Tovarna mora biti tu. Na ozemlju krajevne skupnosti. Eno že imamo. Novoteks. Razširili jo bodo. Dela bo še za 600 ljudi. Tudi Iskra, ki ima veliko posluha za približevanje dela ljudem, nas ogleduje z zanimanjem. Center strokovnih šol, ki ga pričenjamo graditi v Črnomlju, bo sicer zavrl nameravano povečanje viniške šole, a nič zato. Važno je imeti kruh doma. Važno je imeti možnosti za srečo. Šolniki upamo, da bomo že letos začeli z zelo sodobno poklicno vzgojo: dogovarjamo se, da bodo učenci opazovali in kaj malega pomagali kar na resničnih delovnih mestih: dve

SANOLABOR p.o., 61001 LJUBLJANA, CIGALETOVA 9

TRGOVSKO UVOZNO PODJETJE, MEDICINSKI INSTRUMENTI, APARATI — OPREMA ZA BOLNICE, LABORATORIJE IN LEKARNE

TELEFONI: 31 75 35, 31 15 40, 31 12 60, 31 73 55

ŠOLE,

izdelki našega podjetja so zelo primerni za opremo osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol
IZ SVOJIH ZALOG VAM PONUJAMO:

LABORATORIJSKO OPREMO: ZA POUK BIOLOGIJE, KEMIJE IN FIZIKE

- pohištvo
- aparate
- steklovino
- kemikalije
- pribor

POTREBŠČINE, POSEBEJ ZA ZDRAVSTVENE ŠOLE

- zaščitna sredstva
- tekstil in obutev za vse profile zdravstvenih delavcev
- učila za pouk nege bolnikov
- instrumente za pouk biologije in anatomije

SREDSTVA ZA CIVILNO ZAŠČITO

- omarice za prvo pomoč
- torbice za prvo pomoč
- komplete za dezinfekcijo in dekontaminacijo

Naročila pošljete lahko po pošti ali pa jih oddate osebno v naši trgovini.

Blago dostavljamo enkrat tedensko v večje kraje Slovenije s svojim kombijem, v odročne kraje pa ga pošiljamo po pošti.

Informacije dobite v naši trgovini po telefonu ali pismeno.

KOVINSKO PODJETJE
LJUBLJANA

Kamniška 41 • tel.: 310-866

IZDELUJE PO SVOJIM IN TUJIH PROJEKTIH:

- jeklene nosilne konstrukcije za visoke gradnje
- žerjave in žerjavne proge
- jeklene cestne mostove
- vrata, okna in predelne montažne stene v posebni secco izvedbi
- balkonske in stopniščne ograje
- regale za skladišča
- ventilacije ter žaluzije in druge ključavničarske izdelke

RADIO IN ŠOLA

Počitniške oddaje

Tako kot vsako leto bomo tudi letos med zimskimi počitnicami ponovili nekaj starih, že skoraj pozabljenih oddaj. Marsikatera izmed njih ni »čisto šolska« in je torej kot nalašč za poslušanje med počitnicami. Iz arhiva smo izbrali tele:

23. jan.: Miloš Crnjanski — Roman o Londonu	II. program
24. jan.: F. Bevk — Pastirci	I. program
24. jan.: Radirka, svinčnik in pero	II. program
25. jan.: Kam in Tam (vietnamska pravljica)	II. program
26. jan.: Pavliha se ogreje	I. program
27. jan.: S. Makarovič — Miška spi	I. program
27. jan.: Tolstojev pripovedke	II. program
30. jan.: Makedonski roman	II. program
31. jan.: Kako so naši pradedje tlačanili	I. program
31. jan.: Lublanske Novize	II. program
1. febr.: Lepotica s Pokljuke	II. program
1. febr.: Socialna neprilagojenost	I. program
2. febr.: Pajac in Peter	I. program
2. febr.: Grdi mali raček	II. program
3. febr.: Tik-tak	I. program
3. febr.: Snežec	II. program

RADIRKA, SVINČNIK IN PERO

Avtor oddaje Frane Puntar je z veliko fantazije ustvaril radijsko pravljico in z njo spodbuja odrasle pri delu z otroki.

»Nekoč v davnih časih je bilo, je od Lune sem priklovrtila ogromna radirka. Zadel je ob Zemljo, da se je vse streslo, se kot žoga odbila od nje pa spet padla nanjo, odskočila ter po tisoč vse manjših in manjših skokih in skokih obležala vrh zelenega griča. Mesec in dan je počivala, potem pa se je ozrla s hriba navzdol in se zadovoljno zahehetala v tolsti podbradek. Tam spodaj je dremala prelepa dolina z modrim potočkom in zeleno belimi hišami. Zelena so bila okenca,

rdeče strehe, beli zidovi. Kot skala, ki se utrga z gore, se je radirka pognala navzdol in, glej, koder se je kotalila, povsod je ostal za njo samo siv kamen.

Kje je prelepa dolina, kje potoček, kje hišice? Kje so drevesa, rože, metulji, kam so odplavale ribe, žabe, raki in gosi? Travnata preproga je izginila, črčki so utihnili, kobilice ne skačejo več s travne bilke na travno bilko. Prišla je ogromna radirka in spremenila deželico v mrtvaško, sivo puščavo.

In potem? Potem spet vse znova: s svinčnikom, barvicami in peresom in z otroško pesmijo. Zemlja je spet lepa.

Oddaja je kot nalašč za počitniške dni, ko lahko otroci rišejo in barvajo, ne da bi jih preganjale šolske skrbi.

France Bevk:
Pastirci

Radijska priredba Pastircev, ki so nedvomno eden izmed najbolj toplih prikazov otroškega življenja, skuša kolikor mogoče neposredno in skladno opredeliti bistvo Bevkove pripovedi, hkrati pa biti ilustracija celotnega dela.

KAM IN TAM — VIETNAMSKA PRAVLJICA

Motivno je ta pravljica zelo podobna Pepelki, vendar pa je zrasla in se oblikovala v čisto drugačnem svetu, zato bo nemara primerjava še toliko lepša. Vendar pa otroci pravljico laže doživijo, če jim kdo pove, kaj je budižem: vera, ki uči, da se človek večkrat rodi in doseže blaženost — nirvano. S takim verovanjem se namreč srečamo v pravljici, kjer dobra Tam zaradi mačhe in njene hčerke Kam doživi mnogo hudega, a se vedno znova rodi: kot zlata ptica, kot drevo, kot plod thi in nazadnje spet kot prelepa deklina.

PAVLIHA SE OGREJE

Oddajo smo uvrstili v počitniški program zato, ker je ta čas najbolj primeren za igre z lutkami. Ker vsi učenci nimajo lutk, smo v oddaji opisali tudi postopek izdelovanja lutk in pripravo lutkovne igre z najpreprostejšimi sredstvi. Oddaja govori o dedku, ki je na klopi našel lutko. Bila je bolna in mrzlo jo je tresel. Odnese jo je k babici, ki jo je pozdravila. Lutka — Pavliha — doma zaživi, vendar ji je dolgčas, zato si želi

ženico Marjano in prijatelja Kljukca. Dedek in babica sta želji ustregla in ko so bile lutke narejene, sta vnučkom zaigrala tako, da so se vsi nasmejali do solz.

Oddajo je napisal Frane Puntar.

PAJAC IN PETER

»Vse kar je prav, ampak neke je le razlika med otrokom in pobalinom,« pravi v svojem besedilu avtor oddaje. Gre namreč za problem, kako vzgojiti v otroku čut, da ve pravo mero, prek katere ne sme, če hoče ostati dostojen, tovariški, obziren. Otrokovost vest predstavlja v oddaji pajac, nepomembna lutka. Peter sicer že hodi v šolo in nagačena lutka ne more uravnavati njegovega dejanja, vendar pa mu je lutka, ki jo ima iz otroštva, spomin ob njegovih drobnih pregreških (če so domači zvedeli zanje). Kot otroka so ga starši namreč navadili, da je pajac »izginil«, če je ušpil kakšno neudnost. Brez plobe besed so ga opozorili, naj gre vase in se popravi.

Tokrat gre v oddaji za Petrovo »junačenje«. Andrej je nov v razredu, ni eden tistih, ki se na mah uveljavijo in v razburjenosti še jeclja. Peter ga noče sprejeti v svojo skupino, smejejo se mu in še natepejo ga povrh.

Tu se zgodba zaplete. Deklici, ki sta zbežali z Andrejem, srečata Petrovega očeta in ta z vprašanji privrta do dna.

Peter pride domov s tesnobo in ko vidi, da je tudi pajac izginil, se tesnoba v njem še poveča, vendar pa mamino zaslisevanje vzdrži. Pajac ga v sanjah popelje med prijatelje, ki ravnaajo z njim še slabše, kot je ravnal on z Andrejem.

Potolaži ga mama in se z njim pogovori. Peter spozna, da se je zelo grdo vedel in da imajo vsi ljudje napake. Najvažnejši pouk pa je tale: napaka — takšna ali drugačna — še ni cel človek. Še najmanj, če je nisi sam kriv.

LUBLANSKE NOVIZE

V oddaji smo predstavili nastanek prvega slovenskega časnika, njegovega ustvarjalca Vodnika, mecena Zoisa in čas, v katerem so Novize nastale.

Ta čas preporeda na Slovenskem je izredno zanimivo obdobje slovenske zgodovine tako v gospodarskem kot v duhovnem pogledu. Pojavljajo se prva pomembnejša prosvetna besedila, razvija se slovensko kmetijstvo, to je čas Napoleonovih reform in Ilirske province.

V oddaji je poleg prikaza Vodnikovega časnikarskega dela zbranih tudi nekaj zanimivih novic: o pripravi za odganjanje ponočnih tatov, o balonu, o cepelju koz pa tudi o prihodu Francozov v Ljubljano in podobno.

GRDI MALI RAČEK

Oddaja obravnava problem skupin, ki mnogokrat odklanjajo posameznike, izjemne po videzu, vedenju in drugih lastnostih. Ni nujno, da je posameznik, ki ga skupina odkloni, slab, nesposoben, manjvreden. Posamezniki, ki jih skupina odklanja zaradi kakšne lastnosti, po kateri se razlikujejo od večine, imajo lahko sposobnosti ali lastnosti, zaradi katerih jih druga skupina, v kateri so te lastnosti cenjene, postavlja na prvo mesto. Ta problem odklanjanja posameznika je pisateljica Ela Peroci izpeljala iz Andersenovih pravljic Grdi mali raček.

SNEŽEC

V tej oddaji bomo poslušali pesem Snežec (Šolske pesmice, Gallus, Mladinska knjiga), spoznavali jo bomo analitično po elementih: ritem, melodija, besedilo, oblika.

MIŠKA SPI

Pisateljica Svetlana Makarovič je za zbirko Miška spi dobila Levstikovo nagrado, ki jo podelijo najboljšemu izvirnemu leposlovnemu delu pri založbi Mladinska

knjiga. Posamezne zgodbe iz te zbirke bo v oddaji pisateljica tudi sama prebrala.

Psihološko pretanjena okvirna zgodba o razvijani mišji princezi, ki ji ni pred spanjem nikdar dovolj pravljic, je imeniten okvir iskrenim in svežim, prešerno razigranim zgodbam. Kot bo čutili tudi v naši oddaji, je izraziti predvsem avtoričina sposobnost, da zaživi kot neposredna pripovedovalka. Tako ima to njeno delo velik odmev v bralcu in poslušalcu.

TIK — TAK

»V zlati skrinji mlin droban, teče, teče noč in dan.«

Avtorica Mira Voglar je napisala glasbeno pravljico o mestu Tik — tak, v katerem so živeli sami urarji, na ulici pa si lahko celo srečal koga, ki je peljal ura na sprehod v otroškem vozičku. Najimnnejša je bila ura Muzika, ki je stala sredi parka in jo je bilo slišati in videti povsod. Najbolj zanimivo pa je bilo, da je igrala trikrat na dan in je zaigrala vsakokrat drugačno skladbo. Zjutraj je vsakogar prebudila, zvečer ob osmih pa je prebivalce uspavala. Ob teh pa je zaigrala skladbo, ki je imela tako moč, da med poslušanjem nihče ni mogel mirovati.

Ob koncu oddaje znajo poslušalci pesem:

Tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak.
Kadar zlato sonce sije
in je beli dan,
neutrudno ura bije,
tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak.

Tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak.
Ko ponoči vse miruje
v lepem svetu sanj,
neutrudno ura čuje:
tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak,
bim, bim, bam.

ARMADA SMO VSI

Obrambni vzgoji še večji poudarek

Učenci in učitelji osnovne šole Janko Premrl Vojko s Črnega vrha nad Idrijo so ob koncu lanskega šolskega leta prvič organizirali obrambni dan šole. Pravijo, da je uspel, saj so se veliko naučili in si pridobili novih izkušenj. Zato bo letošnji obrambni dan še boljši, še popolnejši. Ob tem je član aktiva zveze rezervnih vojaških starešin v šoli OTON COLJA še posebej poudaril:

»Že pripravam na prvi lanski obrambni dan v naši šoli smo posvetili veliko pozornosti. Vsak učenec je bil natančno seznanjen s celotnim načrtom obrambnega dne. Povedati je treba, da so pri pripravi na obrambni dan prizadevno sodelovali tudi učitelji.

Vsako akcijo ali naloge posameznikov in skupin smo ocenjevali. V naš obrambni dan so se vključili tudi vojak iz bližnje vojašnice.

— Ali so se tudi učenci tako resno lotili posameznih nalog, ki jih predvideva načrt obrambnega dne?

»Moram reči, da smo bili nad njihovim delom, prizadevnostjo in resnostjo prav presenečeni!«

— Pri lanskem organiziranju in izvedbi obrambnega dne v šoli ste si pridobili nekatere izkušnje, ki jih boste letos zagotovo uporabili...

»Nedvomno, vendar nameravamo letos bolj poudariti le nekatere elemente in poostri merila za ocenjevanje.«

— V šoli imate aktiv zveze rezervnih vojaških starešin, z vami tesno sodelujejo tudi vojak in oficirji iz sosednje vojašnice. Kako se šola povezuje z dogajanjem v krajevni skupnosti, kar za deva obrambne priprave?

»V šoli imamo aktiv zveze rezervnih vojaških starešin in odbor za splošni ljudski odpor, kjer vključujemo posredno v posamezna dela tudi učence, posebno tiste iz višjih razredov. Tako kot naši učenci sodelujejo

tudi vojak in njihovi predpostavljeni s posameznimi nalogami v obrambnih pripravah naše krajevne skupnosti. Odveč je morda poudarjati sodelovanje naše šole s krajevno skupnostjo, vendar naj povem samo to, da ima naša šola v krajevni skupnosti organizirano celo narodno zaščito.«

— Korak naprej pri razvoju in krepitvi obrambnih sposobnosti so nedvomno tudi obrambni krožki. Je v vaši šoli tovrstna dejavnost že zaživel?

»Obrambni krožek je že začel delati in če velja načelo, da je toliko zanimanja, kolikor krožek daje, in da se ob delu ustvarjajo interesi, potem lahko že sedaj trdim, da bo tovrstna dejavnost prav kmalu povsem zaživel. V to so usmerjena tudi prizadevanja aktivna zveze rezervnih vojaških starešin v šoli, ki vodi obrambni krožek.

— V vašem pionirskem kotičku sem opazil poleg številnih časopisov in revij tudi revijo »Naša obramba«. Jo učenci radi prebirajo?

»Sodeč po tem, kakšni so listi te revije že po nekaj dneh, menim, da učenci zelo radi segajo po tovrstni literaturi.«

— V vojaške šole se vpíše vsako leto več učencev tudi iz Slovenije. Ali se učenci vaše šole zelo zanimajo za vojaške poklice?

»Naš aktiv zveze rezervnih vojaških starešin si prizadeva, da bi kar največ mladih in sposobnih fantov usmerili v vedno bolj zanimive in privlačne vojaške poklice. Ne moremo se še pohvaliti s kakšnimi posebnimi uspehi, pa vendar se je nekaj fantov že oddaljilo. Večina med njimi se ni »prebila« skozi dokaj zahtevne komisije. Temu primeren je seveda tudi odziv mladih. Letos je na primer v osmem razredu samo deset fantov. Nimamo še natančnih podatkov, če se je kdo oddčil

DAMJAN PETROVIČ: »Zakaj ne v vojaško šolo, si ne znam odgovoriti. Delavec bom!«

za vojaške šole ali poklice, čeprav jih začenjamo poklicno usmerjati že v šestem in sedmem razredu. Zanimivo je tudi to, da skoraj vsi učenci naše šole radi prisluhnejo pogovoru vojakov in njihovih starešin, se zanimajo za njihovo delo, naloge, življenje, radi si ogledajo filme, ki prikazujejo življenje in delo mladih oficirjev in podoficirjev, vendar, žal, ostaja le pri tem!

Ne vem, kje so slišali, da Slovenici nismo dobri vojak, da ni to poklic za nas. To so morda včasih govorili starejši, zdaj pa ni več tako. Nasprotno! Nisem še videl slabega in površnega sloven-

Kolikor je krožek zanimiv, toliko je v njem učencev. Sodeč po tem je za obrambni krožek v šoli veliko zanimanja. (Foto: T.V.)

DRAGO POŽENEL: »Šel bom na srednjo gradbeno...«

skega oficirja ali podoficirja. Če je bil med temi kdo še posebno natančen in strog in hkrati pravičen do svojih podrejenih, je bil to zagotovo Slovenec.

— Za trenutek se zopet lahko »preseliva« k pogovoru o obrambnem dnevu in preideva na tiste posebnosti, ki obrambni dan še bolj obogatijo. Zanima nas, katera bi bila pri vas tista posebnost, če bi pripravili obrambni dan zdaj, ko je okrog Črnega vrha polno snega?

»Nekaterim skupnim elementom obrambnega dne, naj bo to poleti ali pozimi, se zagotovo ne bi mogli ogniti. Zdaj pa bi dali

večji poudarek prav smučarskim veščinam. Smučanju namreč v naši šoli že več let posvečamo še posebno pozornost. Smučarski teki so med našimi učenci zelo priljubljeni. Vsakoletni množični trnovski maraton je veliko pripomogel, da se zanima za teke skoraj vsak učenec. Veliko smučarske opreme imamo v šoli. Učenci si lahko sposodijo ali čevlje ali smuči za teke ali za alpske discipline. Vadijo pa seveda pod strokovnim vodstvom. In prav to telesno pripravljenost in vzdržljivost posameznika je treba upoštevati, kadar govorimo o pripravah, načrtih in prizadevanjih v splošnem ljudskem odporu!«

O tem, kaj bi bilo treba v prihodnje še storiti, da bi bili obrambni dnevi v šoli še bolj zanimivi, še bolj strokovno dovr-

šeni in kateri poklic ju najbolj privlači, sta dva izmed osmošolcev takole odgovorila:

DRAGO POŽENEL: »Vojaški poklici me ne privlačijo, čeprav sem z njimi dokaj dobro seznanjen. Odločil sem se, da se jeseni vpšem na gradbeno srednjo šolo. Z delom obrambnega krožka sem zadovoljen, obrambni dnevi pa bi bili za nas mlade še bolj privlačni, če bi lahko streljali tudi z vojaško puško ali pištolo!«

DAMJAN PETROVIČ: »O delu in življenju v vojaških šolah zvemo v naši šoli kar precej. Tudi zanimivi so ti poklici, vendar menim, da vojaški poklic ni zame. Zakaj ne, si ne znam odgovoriti! Takoj, ko bom končal osemletko, bom šel za delavca v Ajdovščino!«

TONE URBAS

Najboljši na strelskem tekmovanju

Lanskega 17. decembra je bilo v prostorih kasarne Ljubo Šerčer strelsko tekmovanje med ekipami srednjih šol bežigradske občine v Ljubljani. Pobudo za tekmovanje je dala Gradbeno tehniška šola, ki je tekmovanje tudi organizirala. Namenjeno je bilo počastitvi dneva JLA in Titovih jubilejev. Pobudo za to prvo tekmovanje so zelo radi sprejeli Vojaška gimnazija, Center strokovnih šol, Poklicna gradbeno šola ter poveljstvo in vojak vojašnice Ljubo Šerčer, ki so nam tudi ponudili brezplačno uporabo strelišča.

Tekmovanje je odprl podpolkovnik kasarne Ljubo Šerčer Ivan PAVLIN in nam zaželel dobrodoščilo. Obenem je odprl strelišče, ki so ga zgradili vojak te kasarne s prostovoljnimi delom. Po končanem tekmovanju nas je povabil na ogled učilnic in kabinetov in na skupno vojaško kosilo.

Pokroviteljstvo je prevzela Zveza telesnokulturnih organizacij, ki je tudi strokovno pomagala.

la. Dogovorili smo se, da bomo taka tekmovanja organizirali vsako leto in vanje vključili še druge srednje šole na območju občine Bežigrad. Tekmovanje bo organizirala vsako leto druga šola. V naslednjem letu ga bo Vojaška gimnazija.

Letos se je najbolje izkazala ekipa Gradbene tehniške šole in prejela prehodni pokal. Tista ekipa, ki si bo ta pokal priborila tri leta zapovrstjo, ga bo lahko obdržala. Trije najboljši strelci so dobili medalje, vsaka ekipa pa diplome za 1., 2. in 3. mesto in sodelovanje. Diplome so podelili tudi strelcem, ki so dosegli 4. in 5. mesto.

Gradbeno tehniška šola je prispevala denar za nakup pokala, medalj in diplom. Taka tekmovanja naj bi postala tradicionalna, njihov namen pa bo organizirati strelstvo za čimveč mladih ljudi.

MAJDA VAVTAR

Več prakse v usposabljanju učiteljev

Eno izmed meril za presojo kakovosti usposabljanja učiteljev v kadrovskih šolah je prav gotovo odnos teh šol do prakse, do tega, kako posamezna šola ceni učencevo (študentovo) praktično poskušanje učnega in vzgojnega dela. Sodobnejši koncepti usposabljanja učiteljev dajejo večji poudarek prav organizaciji učnovzgojne prakse študentov.

Ni torej naključje, da je v konceptu, usmerjenega izobraževanja učiteljev pri nas še posebej poudarjen pomen učnovzgojne prakse za delo prihodnjega učitelja. Med prvimi izhodišči za usmerjeno izobraževanje pedagoških delavcev je zahteva, naj se praksa organizira že v tretjem in četrtem razredu usmerjenega izobraževanja pedagoških delavcev. V skladu s tem najdemo tudi v Predlogu (Predlog za reformo sistema izobraževanja pedagoških delavcev, Prosvetni delavec, 28. marec 1975, str. 3, 4) posebno določilo o tem, kako naj se zagotovi v usmerjenem izobraževanju tudi organizacija učnovzgojne prakse, zaradi katere so se dolžne kadrovske šole povezovati s svojimi naravnimi laboratoriji, to je z učnovzgojno bazo.

Ce pripisujemo praksi pri usposabljanju prihodnjih učiteljev tak pomen, bo morda prav, če si vsaj v grobem predstavimo njen pomen, saj nas prav pri ustreznem snovanju in organiziranju učnovzgojne prakse čaka še veliko dela. Za sedaj bomo poskušali opozoriti predvsem na dve značilnosti, ki jih usmerjeno izobraževanje pedagoških delavcev v svojih (čeprav začasnih) programih posebej poudarja.

Prva značilnost je ta, da uvaja usmerjeno izobraževanje v učno prakso razmeroma zgodaj, to je v 3. in 4. razredu usmerjenega izobraževanja. In druga, da učnovzgojne prakse ne razumemo enostransko kot učno prakso, saj obsega vsa področja vzgojnega dela v šoli.

KAJ NAM PRAKSA POMENI?

Ce uvajamo prakso s programom za usmerjeno izobraževanje v vse faze usposabljanja učiteljev, potem mora imeti na različnih stopnjah različno vlogo ali pomen.

Didaktično-gnoseološki pomen. Učna praksa nam lahko pomeni vir spoznanja, izhodišče za spoznavanje zakonitosti. To je pomembno zlasti tedaj, ko učenci še nimajo dovolj kakovostnega znanja iz posameznega predmeta ali predmetnega področja, v našem primeru iz pedagogike, psihologije in didaktike. Rezultati takšne prakse rabijo učencem kot elementi, na katerih po induktivni poti pod skrbnim učiteljevim vodstvom spoznavajo zakonite zveze med pojavi. Tovrstna praksa, ki rabi kot vir, bo organizirana predvsem na stopnji srednjega usmerjenega izobraževanja, čeprav tega osnovnega značaja ne bo povsem izgubila tudi na stopnji višjega usmerjenega izobraževanja (hospitacije). Ker gre tu v bistvu za opazovanje vzgojnoizobraževalnega dogajanja, bi lahko tej praksi rekli tudi — opazovalna; kot taka pomeni šele začetek nekega procesa, ne pa njegov konec. Tovrstna praksa je v usmerjenem izobraževanju toliko pomembnejša, če vemo, da so programi pedagoškega področja grajeni tako, da predvidevajo induktivno pot pri razumevanju zakonitosti vzgoje in izobraževanja.

Učnovzgojna praksa pa je tudi merilo, po katerem presojamo, ali učenec razume teoretično spoznanje in ali ga je sposoben ustrezno uporabiti v praktičnem delu. Gre za prakso na bolj kakovostni ravni, kakovost tej praksi pa daje predvsem učencev aktiven odnos do dela. Seveda pa lahko tako prakso organiziramo tedaj, ko praktikanti že teoretično poznajo poti poučevanja, s praktičnim delom pa preverijo svoje zmožnosti. Zato bomo to vrsto prakse uvrstili v program na stopnji dosedanje pedagoške akademije, ki bo tudi v usmerjenem izobraževanju usposabljala

kandidate za neposredno delo v šoli. Ta praksa bo organizirana na kakovostno različnih stopnjah: kot učni nastopi, vodenje skupine otrok v prostovoljni dejavnosti, vodenje pogovora s starši, psihološko opazovanje učencev, razreševanje konfliktov med učenci itd.

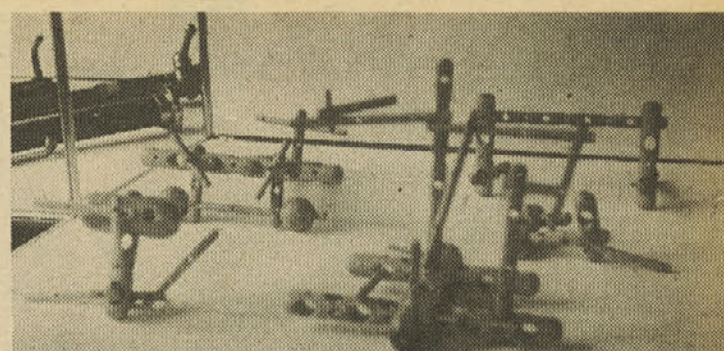
Psihološki pomen prakse. Ustrezno organizirana in vodena učnovzgojna praksa pomeni tudi najbolj naravno motivacijo za učiteljevo poklicno delo. Tak pomen ima praksa še posebno na stopnji srednjega usmerjenega izobraževanja, ko so se učenci sicer že odločili za smer (razredni pouk, naravoslovje, družboslovje itd.), pa jih prav praksa potrjuje v njihovi odločitvi, ali pa pri njej učenci spoznajo, da bi se jim kazalo preusmeriti na drugo področje.

Seveda ni odveč poudariti pomen, ki ga ima praksa za učinkovitejšo in racionalnejšo učenje.

Ob odprtju razstave risb in grafik Pionirskega doma v Ljubljani. Študentka za svobodno ustvarjalnost

Pri tem pa ne smemo prezreti dejstva, ki kaže na **družbeno-politični pomen prakse v procesu usposabljanja učiteljev.** Ustrezno organizirana praksa pomeni tudi boljše, bolj naravno skrb šole in učiteljev za lastno reprodukcijo. To bo tedaj, ko bo učenec, ki se je odločil za pedagoški poklic, čim večji del svojega praktičnega usposabljanja opravil v šoli svojega domačega kraja. Na drugi strani pa pomeni zavzetost in odgovornost, ki jo bodo pokazali učitelji pri mentorskem delu z učiteljskimi kandidati, povraten vpliv neposrednega pedagoškega dela na vsebino in metode dela kadrovskih šol. Za tak vpliv bodo morale biti kadrovske šole čedalje bolj zavzete. Tako nam celotna organizacija učnovzgojne prakse poleg tega, da je sestavni del strokovnega usposabljanja učiteljev, pomeni tudi novo kakovost povezovanja kadrovskih šol z njihovo naravno »uporabniško« bazo.

Sestavljenka iz lesa — Na razstavi Inovacije — gospodarstvo, ki smo si jo lahko ogledali v prostorih Ljubljanske banke v Ljubljani in jo bodo prenesli še v Novo Gorico in Maribor, je 21 organizacij združenega dela prikazalo 26 izdelkov, novosti, ki so v redni ali poskusni proizvodnji. Med temi izdelki je tudi sistem zložitve igrače, ki ga je predstavil Industrijski obrat »Pohorje« iz Doba pri Mirni. Igračo, izdelano iz lesnih odpadkov, je oblikoval prof. Niko Kralj, dipl. inž. arch. Med obiskovalci je zbudila precejšnjo pozornost. Navedimo še to, da so novosti sad sodelovanja med Raziskovalno skupnostjo Slovenije, Ljubljansko banko, organizacijami združenega dela in mnogimi raziskovalnimi in znanstvenimi ustanovami. (Foto: Stane Jesenovec)

KAJ OBSEGA UČNOVZGOJNA PRAKSA?

Odgovor na to vprašanje v resnici pomeni prelomnico glede na tisto, kar nam je praksa pomenila doslej. Zakaj gre?

Doslej je pri usposabljanju učitelja prevladovala samo ena stran učnovzgojne prakse. Usmerjena je bila na pouk, teoretično razumljen kot izobraževalnovzgojni proces, v resnici pa so se učiteljski kandidati praktično usposabljali le za izobraževalni del vzgojnoizobraževalnega procesa ali za delo pri konkretni uri. Pouk je resda največji del učiteljevega dela v šoli, vendar ne edini, v zadnjem času pa manjši kot nekdanj. Zato je tudi organizacija pedagoške prakse prispevala k enostranski usposobitvi prihodnjega učitelja, ki je bil bolj posredovalec izobraževalne vsebine kot vzgojitelj. Če je bilo tako pojmovanje prakse še kar ustrezno za nekoliko starejšo šolo, tedaj sodobna šola take enostranosti ne prenese več.

Ce koncept učnovzgojne prakse v usmerjenem izobraževanju poudarja celostnost in povezanost izobraževalnovzgojnega dela in skuša v skladu s tem prakso tudi organizirati, mora organizacija te prakse upoštevati tudi vse prvine vzgojnoizobraževalnega dela.

Treba je poudariti, da se kadrovske šole sicer trudijo, da bi bili prihodnji učitelji usposobljeni za sodobno šolo, zato vnašajo že sedaj v svoje programe sodobnejšo vsebino teoretičnega dela. Res pa je, da bo ta trud zaman, če študent ne bo ob teoretičnem spoznavanju tudi praktično preizkusil svojega znanja pri vzgojnem delu (vodenje razredne skupnosti, samostojno učenje, vodenje dejavnosti prostega časa itd.).

Res pa je, da nas prav na tem področju čaka veliko dela. Prav tu trčimo na neobjeljenost pri usposabljanju prihodnjih učiteljev. Treba bo izpostaviti vse pomembnejše prvine učiteljevega dela, ugotoviti možnosti za organizacijo vzgojne prakse tega področja, najti ustrezno zvezo med teorijo in metodiko vzgojnega dela itd.

Vse to pa pomeni, da prav vzgojna praksa ali zahteva, ki izhajajo iz njenih nalog, lahko vplivajo na to, da bodo učitelji bolj vzgojitelji in ne predvsem slavisti, matematiki, geografi itd. Še posebno, ko gre za učitelja osnovne šole.

V tem pomenu je učnovzgojna praksa, ki izhaja, iz temeljne učiteljeve vloge, samo konkretizacija sodobnih teženj pri usposabljanju učiteljev sodobne šole.

VELJKO TROHA

Nekatere oblike boja proti učnemu neuspehu

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Nedvomno pa lahko poteka tudi nasproten proces: zaradi boljše kakovosti pedagoškega dela se realni učni uspeh dvigne, nominalni (izražen v odstotkih napredujočih učencev ob koncu šolskega leta) pa ostane enak. Znano je, da se merila za ocenjevanje zaostrijo v situacijah, ko se raven znanja učencev zvišuje. Težnja učiteljev k normalni distribuciji ocen je pri tem zelo očitna.

Glede sistema ocenjevanja in napredovanja ne nameravamo obnavljati mnogih spoznanj o slabostih v načinih preverjanja znanja, saj so ugotovitve o neekonomičnosti, subjektivnosti in drugih pomanjkljivostih šolskega ocenjevanja med pedagoškimi teoreti in praktiki zelo popularne. Vendar se glede na administrativno funkcijo ocene, zaradi katere učenci napredujejo ali ponavljajo razred, ne moremo izogniti nekaterim problemom na področju preverjanja, ocenjevanja in napredovanja.

Motivacijska vrednost ocene je izredno velika tako v smeri pospeševanja kot zmanjševanja učnih uspehov. Stopnja izobrazbe vpliva na socialno-ekonomski položaj posameznikov, zato je družbeni pomen spričevala velik, ocene pa so središnji problem, s katerim se ukvarjajo starši, šola in vsa družba. To omogoča učiteljem, da z grožnjo negativne ocene spodbujajo učno aktivnost učencev, pri čemer se je v šoli izoblikovalo za preverjanje in ocenjevanje tipično ozračje strahu z vsemi negativnimi pedagoškimi in psihološkimi posledicami: nezdrava tekmovalnost med učenci, ponižanje in zasramovanje tistih, ki dobijo nezadostne ocene; mentalni blok, ki lahko za 25% zniža učenceve uspehe pri preverjanju (16), ugašanje interesov za učno snov, redukcija moti-

vov za učenje na težnjo po dobri oceni ipd. Ozračje represije z ocenjevanjem se kaže očitno tudi v dejstvu, ki ga lahko ugotovljamo v različnih deželah, da so ocene v prvem polletju bistveno nižje kot ocene ob koncu šolskega leta, kajti učitelji že na začetku šolskega leta pritisnejo na učence z ostrejšimi merili, s katerimi zbudijo strah, da bi lahko ob koncu leta v zahtevnosti nekoliko popustili. Ocena je v rokah učiteljev močno orodje, s katerim se bojujejo proti lenobi ter nedisciplini posameznih učencev in celotnih razredov (ničje ne more z diferencirati, koliko negativnih ocen je »disciplinskih« in koliko zaradi resničnega neznanja — po daljšem času tega ne zmorejo niti učitelji sami). Usmerjenost učiteljev k uporabi negativne ocene za spodbudo učenčeve učne dejavnosti ponazarja tudi znano dejstvo, da dobi učenec za neznanje kaj lahko takoj negativno oceno, njegovega znanja pa niso pripravljeni tako hitro nagraditi. (8) Kritiki tradicionalnega preverjanja in ocenjevanja so se usmerili predvsem na psihometrične pomanjkljivosti teh procesov. Negativne posledice »spraševalne atmosfere« za otrokov vzgojnoizobraževalni napredek jih ne zanimajo. Uvajanje standardiziranih postopkov (testov, minimalnih učnih norm) omogoča bolj ekonomično in tudi objektivno podobo otrokovega znanja, toda temeljne slabosti ocenjevanja, ki jo vidimo v slabih posledicah spraševalnega ozračja, ne odpravljajo težav, ampak povzročajo celo nove. Ko so pred leti v NDR izdelali za vsak predmet kar najbolj objektivna merila za ocenjevanje osnovnošolskih učencev, se je število ponavljalcev precej povečalo. (8) To je bil očiten akl pedagoške birokracije, ki je onemogočal učiteljem, da bi upoštevali posebne razmere za

dejavnost šole kot celote in posameznih učencev. V takem sistemu učenec ni več subjekt globalne pedagoške presoje, temveč postane »enota populacije« v določeni enoti merske lestvice. Zaradi tega se ni treba čuditi, da imajo tradicionalne subjektivne in globalne ocene učiteljev kljub svojim psihometričnim pomanjkljivostim višjo prognostično vrednost kot sodbe na temelju raznovrstnih merskih pripomočkov. (17)

Administrativno funkcijo šolske ocene in sistem napredovanja učencev iz razreda v razred določajo regulativne šolske zakonodaje. Zakonsko določilo sicer samo po sebi ne more neposredno vplivati na kakovost pedagoškega dela, lahko pa s svojo močjo oblikuje »politiko« šol tistih področij, na katera se nanašajo. Z zakonskimi predpisi določeni sistemi napredovanja učencev so trdno povezani z naravo šolskega dela, predvsem z učencevo vlogo v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Sistem delnega napredovanja je značilen za zakonodajo in šolsko prakso tistih držav, v katerih je učna vsebina natančno predpisana v zelo podrobnih učnih načrtih za vsak razred; pri tem so določeni tudi standardi, ki jih mora učenec s svojim znanjem doseči, če naj napreduje v višji razred. Taki »akademski«, neempirični standardi, določeni zunaj šole, pritiskejo na učitelje in jih silijo k temu, da zahtevajo od učencev doseganje minimalnih učnih norm ne glede na njihove duševne zmožljivosti. Razvojne in individualne značilnosti učencev so v takem sistemu drugotnega pomena; delo v teh šolah je uniformirano, prevladuje frontalni pouk, enaka hitrost in enake metode dela za vse učence. Nujna posledica vsega tega je visoko število ponavljal-

cev, kar pa je v tak sistem že »vračunano«. Zato pedagoški delavci menijo, da je osip naraven in nujen pojav, ki odbere boljše od slabših. Visok odstotek ponavljalcev je zato zlasti v nižjih razredih osnovne šole, kasneje je zaradi že opravljene selekcije število ponavljalcev manjše. Danes so le še redke države, ki so ta nedinamični sistem napredovanja učencev iz razreda v razred, ohranile v svoji šolski zakonodaji. Izkazalo se je, da s tem praktično izključujejo možnost, da bi vsi državljani dobili osnovnošolsko izobrazbo. Pomen te izobrazbe pa je v dobi znanstveno-tehnične revolucije zelo velik. Slovenska šolska zakonodaja v povojnih letih sicer ni silila pedagoških delavcev v tako trdo selekcijsko politiko, vendar je delo v šolah praktično potekalo tako, kot terja model šole z delnim napredovanjem.

Sistem splošnega ali avtomatičnega napredovanja je zasnovan na spoznanjih o velikih individualnih razlikah med učenci istih razredov in na ugotovitvah, da ponavljanje razredov ne daje zaželenih pedagoških učinkov. Pouk je v takem sistemu prilagojen razvojnim in individualnim posebnostim učencev. To pa zahteva temeljito in objektivno proučevanje učencev, diagnostiranje sposobnosti, interesov, izobrazbene ravni, pa tudi stalno in strokovno ocenjevanje učenčevega učnega napredka in razvoja drugih osebnostnih sestavin. Na temelju tako pridobljenih spoznanj načrtuje učitelj delo za vsakega učenca posebej. To delo pa zahteva pedagoško in psihološko zelo usposobljenega učitelja in dobro razvito šolsko svetovalno službo. Toda tudi ob ugodnih okoliščinah za delo v teh šolah nastajajo nekatere težave, zaradi katerih je avtomatičen sistem napredovanja uveljavljen v

tako redkih deželah: razlike med učenci se v tem sistemu še povečujejo, predvsem glede znanja, s tem pa odpade eden izmed nujnih pogojev, da bi pouk lahko potekal po tradicionalnem vzorcu šolskih razredov; če namreč ni neke znosne stopnje homogenosti glede znanja učencev, ni mogoč pouk v organizacijski shemi šolskih razredov. To pa ponekod vodi k radikalni reorganizaciji šole, v odpravljanje razrednega modela, k napredovanju po predmetih ali celo samo po učnih temah (nogradredno). Kakovost dela v takih šolah je lahko sicer zelo velika, zahteva pa dobro materialno osnovo in visoko usposobljenost učiteljev.

Napredovanje z minimumom ponavljalcev je neka kompromisna sistemska rešitev, ki poskuša združevati izobraževalne norme s spoznanji o individualnih razlikah. Šolska zakonodaja v

tem sistemu omogoča, da napredujejo učenci tudi z negativnimi ocenami, če obstajajo možnosti, da bo učenec vrzeli v znanju izpolnil v naslednjem šolskem letu; omogočeno je tudi pogojno napredovanje tistih učencev, ki ne opravijo popravnih izpitov. Vse to pa zahteva prav tako temeljito proučevanje učencev in individualiziran postopek z njimi kot v šoli z avtomatičnim napredovanjem.

Zakonska določila o ocenjevanju in napredovanju učencev v SR Sloveniji se približujejo modelu šole z minimumom ponavljalcev. Zanimivo in potrebno bo proučiti, s katerimi motivacijskimi ukrepi so učitelji nadomestili mobilizatorski vpliv, ki ga je imela pretna s ponavljanjem razreda na prizadevnost učencev, na odnos staršev do otrokovega učnega napredka in na odgovornost učiteljev za kakovost pedagoškega dela.

LITERATURA

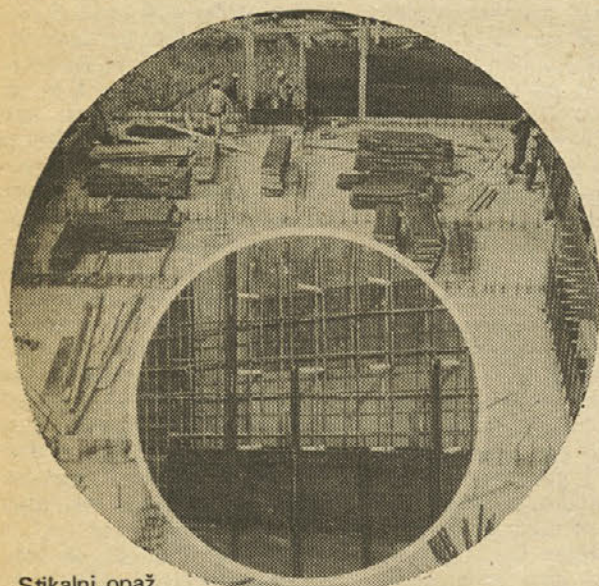
1. Pedagogičeskaja enciklopedija; Sovj. enciklopedija, Moskva, 1966
2. Puti preodolenia vtorogodničestva, Prosveščenie, Moskva, 1966 (Redakcija Domencen i. dr.)
3. (Budarnij, A. A., Ob odnoji iz vozmožnosti preodolenia vtorogodničestva, Sovjetskaja pedagogika, XXX, 1966, št. 7
4. Markovac J., Deprivacije i neuspjeh učenika u školi, Pedagoški rad, 1969, št. 9—10
5. Uzroci ponavljanja i isključivanja, Beogradsko školstvo, 1971, št. 13
6. Deutsch M., Die soziale Umwelt des Kleinkindes und sein späteres Schulerfolg, v: Vorsehulzerziehung als Förderung sozialbenachteiligter Kinder, Ernst Klett Verlag, 1971
7. Strmčnik F., Šoli je potrebna vestranska pomoč, Naši razgledi, 1972, št. 17, letnik XXI
8. Förderung zurückbliebender Schüler, Pedagogik, 1968, št. 1
9. Oberlinner R., Problemi

- dotatne pomoči v praksi, DZS, Ljubljana, 1962
10. Dralle W., Programmierter Unterricht ohne Sitzenbleiben, Die deutsche Schule, Hannover, 1966, št. 7-8
 11. Stör G., Zu einigen Problemen des Zurückbleibens von Schülern, Pädagogik, Berlin, 1967, št. 7
 12. Lempp R., Lernerfolg und Schulerfolg, Kösel Verlag, München, 1971
 13. Galeša i. dr., Vzroki osipa v osnovni šoli, Obzorja, Maribor, 1972
 14. Höhn E., Der schlechte Schüler, R. Piper — CO. Verlag, München, 1967
 15. Corell W., Lernstörungen beim Schulkind, Verlag L. Auer, Donauwörth, 1966
 16. Heiland H., Schüler und Lehrer, Aloys Henn Verlag, Ratingen-Wappertal-Kastellaun, brez letn.
 17. Frost Günter, Vorhersage des Studienerfolges, Westermann Verlag, Braunschweig, 1975
 18. J. P

lip bled

LESNA INDUSTRIJA BLED
Ljubljanska 32, tel. 064/77-384

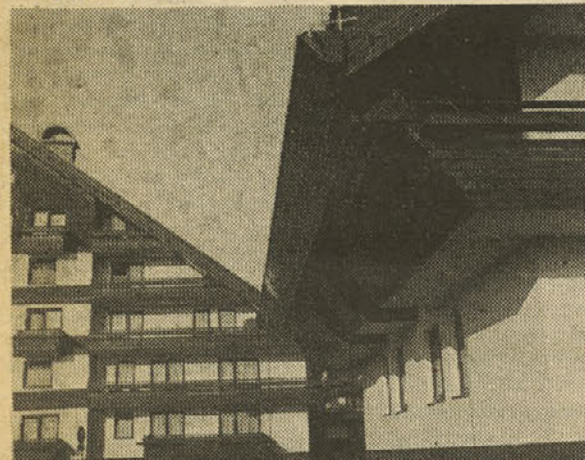
Stikalni opaz
STIK-4 za gradnjo temeljev

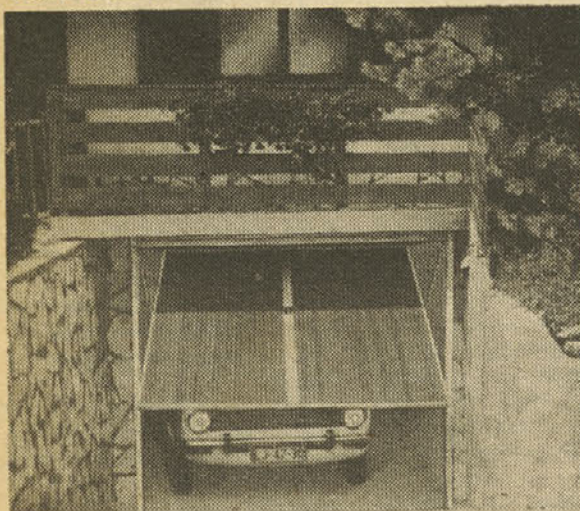
Zgradba iz zidakov ISO-SPAN

Miko garnitura

Obloge
Dvižna garažna vrata

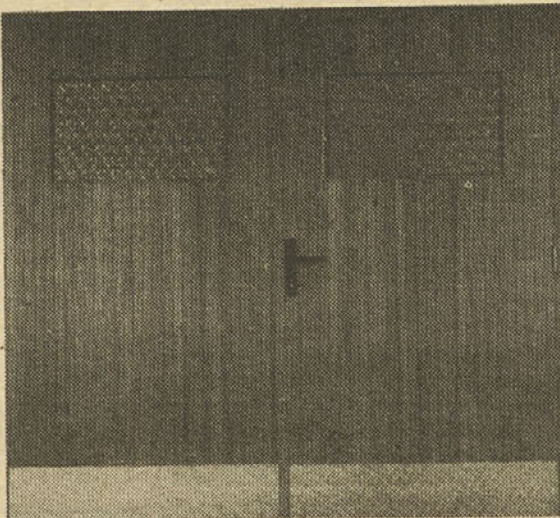
IMA NAVOLJO IZDELKE ZA GRADNJO NOVIH OBJEKTOV, POPRAVILA IN PREUREDITVE:

- vzgojnovarstvenih zavodov
- osnovnih, srednjih, višjih in visokih šol
- šolskih delavnic, domov za učence in študente
- in drugih namembnih objektov

IZ SVOJEGA PROIZVODNEGA PROGRAMA PRIPOROČA:

- ISO-SPAN zidake za toplotno in zvočno izolacijo in montažne vezi, ki zelo zmanjšajo stroške za gradbeni material
- vrata vseh vrst: vhodna, sobna, kabinetna, garažna dvokrilna in garažna dvižna
- obloge iz masivnega lesa: ladijski pod, stenske in stropne obloge ter obloge za napušče
- MIKO garniture za balkone, terase, otroške sobe, vzgojnovarstvene zavode, primerne tudi za manjše prostore v počitniških hišicah, bungalovih itd.
- postelje ANTON za vzgojnovarstvene zavode ter za domove učencev in študentov
- stikalne opaze STIK-4 za gradnjo temeljev

Garažna — dvokrilna vrata

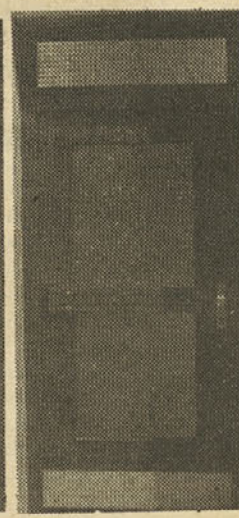
Sobna vrata —
LIP BLED

Kabinetna vrata
z odprtino

Vhodna vrata,
sistem VARIO

Postelja Anton

Josu Plišču

Vedeli smo, da ugaša, da ne more preboleti izgube, ki ga je zadela pred sedmimi meseci, ob smrti njegove življenjske družice. Njegovi nekdanji in sedanji sodelavci smo čutili in trpeli z njim. Kot Svarun — s svojo belolaso glavo, visok in vedno premišljuje, je meril pot iz stare šole v novo. In medtem ko je vcepljal modrost v mlade, nemirne glave, je kdo ve kolikokrat pomislil, da se njegov sin Smiljan nikdar ni vrnil s poti, ki jo je hodil kot 18-letni partizan. Ponosno je tajil očetovsko bolečino v delu z učitelji, učenci, z nekdanjimi borci, z vaščani. Vsi so iskali pri njem pomoči, nasveta. Tako mu je potekalo in se izteklo življenje po 84 letih. Začel ga je ob morju, na otoku Krku. Šolal se je v Torinu, na Poljskem in v Mariboru. Nazadnje je delal, kot bi bil slutil, da se bo tu sklenil njegov življenjski krog, spet ob morju, v Dekanih pri Kopru. Ostali smo nemi. Ne najdemo pravih besed, ki bi povedale, kako smo ga spoštovali in koliko mu dolgujemo za vse, kar nam je dal. Spomin nanj je prerasel smrti.

SILVA BENCINA

Dragica Mihalj

Rodila se je pred 57. leti zavednim slovenskim staršem v Škrbini na Krasu. Svoj prvi kruh je služila v Milanu in Rimu. Klic krvaveče domovine je segel do nje, vključila se je v NOB. Kot bolničarka je pomagala ranjenim borcem in jim lajšala bolečine. Svoje revolucionarno delo je nadaljevala tudi po vojni v boju za dokončno priključitev Primorske k novi Jugoslaviji. Pri delu z mladino, ki jo je vodila na manifestativne nastope v Trst in Gorico, je spoznala, kje je njeno mesto: postala je učiteljica. Od leta 1948 je v najtežjih razmerah učiteljevala po vaseh slovenske Istre: v Sečovljah, Baredih, Kortah, Krkavčah in nazadnje polnih dvajset let na podružnicah in centralni šoli Dekani — vse do letošnjega junija, ko je zaradi upokojitve prenehala. Vzgojila je številne generacije mladih. Vsem je hotela dati za življenje najdragocenejšo vrednoto: znanje, poštenost, ljubezen do domovine in do človeka. Več kot deset let je bila mentorica pionirske organizacije, članica odbora sindikata, sodelovala je pri organizaciji RK, udeleževala se je krakovajalskih akcij in spremljala učence po partizanskih poteh po vsej Sloveniji. Zunaj šole je aktivno sodelovala v svoji krajevni skupnosti, v odboru zveze borcev, sekretariatu zveze komunistov in bila ena najuspešnejših zastopnic Prešernove družbe. Težko je v nekaj besedah zajeti vse njeno bogato življenje. Nikoli ni rekla: ne morem, ne utegnem. Še ko se je s poslednjimi močmi oklepala življenja, je bila z duhom med učenci. Težko verjamemo, da je ni več med nami, tako zelo je bila zakoreninjena v delo in življenje. V delu za mladi rod se je vsa razdajala kot najbolj dobrotljiva mati.

USTA KLEBENCESE

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD ZAGORJE OB SAVI TOZD OSNOVNA ŠOLA TONE OKROGAR

razpisuje prosto delovno mesto učitelja razrednega pouka za celodnevno osnovno šolo za določen čas (porodniški dopust)

Pismene prijave pošljite v 15 dneh po objavi na naslov: Vzgojnoizobraževalni zavod Zagorje ob Savi, Šolska cesta 1.

ŠOLSKI CENTER ZA BLAGOVNI PROMET, LJUBLJANA, Poljanska cesta 28a

razpisuje prosto delovno mesto za poučevanje obrambe in zaščite in telesne vzgoje za nedoločen čas.

Pogoj: visoka strokovna usposobljenost. Prijave z dokazili o izobrazbi sprejema tajništvo centra.

Komisija za volitve in imenovanja in kadrovska vprašanja KUPŠČINE OBČINE SLOVENJ GRADEC

razpisuje delovno mesto ravnatelja osnovne šole Franjo Vrnč Slovenj Gradec

Kandidati morajo imeti poleg splošnih pogojev visoko, višjo ali srednjo strokovno izobrazbo in najmanj 5 let ustrezne pedagoške prakse. Prednost imajo kandidati z višjo stopnjo izobrazbe in daljšo pedagoško prakso.

Prijave z življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev sprejema komisija za volitve in imenovanja in kadrovska vprašanja 15 dni po objavi razpisa.

Ni vseeno, če učitelju manjka izobrazba

Verjetno je še precej pedagoških delavcev, ki nimajo ustrezne izobrazbe za opravljanje delovnih nalog. Izobraževalna skupnost Slovenije ima za dokvalifikacijo takih delavcev posebna namenska sredstva, s katerimi lahko pomaga tistim delovnim organizacijam, ki so že porabile svoj denar za izobraževanje delavcev. Ob vlogi Lesarskega šolskega centra v Mariboru se je pojavilo vprašanje, kako da podobnih zahtevkov ni iz drugih šol. Ali ne vedo za to možnost, ali pa ne porabijo niti svojega denarja za izobraževanje delavcev. Vsem, ki nimajo ustrezne izobrazbe, je vendar treba omogočiti, da si jo pridobijo. O pojavu bo treba natančneje razpravljati in proučiti, kako bi v prihodnje take zadeve bolje reševali.

R. L.

Slavko Vuk

Lanskega 27. novembra smo pokopali na Vrhniku tamkajšnjega dolgoletnega učitelja in vzgojitelja ter enega najuglednejših kulturnih delavcev — Slavka Vuka. Dosegel je visoko starost 81 let, in vendar ga je ugrabila smrt še prezgodaj. Težko ga bodo pogrešali ne le njegovi najbližji sorodniki in ožji prijatelji, temveč tudi vse ustanove, pri katerih je pokojnik ves čas uspešno in nesebično sodeloval. Vest o njegovi nepričakovani smrti nas je boleče presenetila, saj smo se s Slavkom srečali pred nekaj meseci, ko je bil še ves mladeniški na našem vsakoletnem prazniku goriških učiteljsčnikov. Nihče ni slutil, da ga bomo tako kmalu izgubili.

Slavko Vuk je bil rojen l. 1897 v Sovodnjah ob Soči. Kot tisočeri drugi je moral zaradi fašističnega nasilja zapustiti svoj rojstni kraj in se umakniti v Jugoslavijo, kjer mu je bilo dodeljeno učno mesto na Vrhniku. Kmalu je tu zaslovel kot odličen učitelj, kot izredno simpatičen, marljiv in vreden mož. Posebno pozornost je posvečal kulturnim društvom, ki so imela v njem vedno zanesljivega in nesebičnega pomočnika. Ves navdušen je bil za telovadbo, petje in lov. Lovsko društvo na Vrhniku je bilo ustanovljeno tudi s Slavkovim prizadevanjem. Po vojni je zavzeto sodeloval pri obnovi slovenskega šolstva v našem Primorju. Še v zadnjih mesecih svojega življenja, ko je bil že upokojen in bolehen, se je živo zanimal za vse probleme naše narodne skupnosti.

Ogromna množica pogrebcev se je zgrnila na dolgi poti od šole Ivana Cankarja, kjer je pokojnik ležal v avli, pa do pokopališča. Za krsto so stopali Vukovi sorodniki, nešteti občani — njegovi nekdanji učenci, v svojih prazničnih uniformah so se zvrstili številni gasilci, zastopniki Zveze borcev, ves zbor lovcev, več kot tisočglava množica domačinov in njegovih znancev iz bližnje in daljne okolice in na čelu vseh domača godba. V imenu šol, kolegov in domačinov se je pred šolskim poslopjem od pokojnika poslovil upokojeni ravnatelj S. Vovk, nato pa sta zapela šolski in domači pevski zbor. Ob grobu sta spregovorila zahvalne in poslovljne besede zastopnik učencev, v imenu lovcev pa zastopnik tega društva. Pevci so zapeli še »Lipo«, iz lovskih pušk so odjeknili strelji, lovski rog pa je zatrobil Slavku v zadnje slovo. Ostala je tiha hvaležnost njegovih učencev, sodelavcev in prijateljev.

ERNEST ŠVARA

Na fotografiji: ob 60-letnici mature — na sestanku nekdanjih goriških učiteljsčnikov pred 1. svetovno vojno. Med njimi sta učitelja — 91-letni Alojzij Hreščak (3. z leve) in prof. Vencoslav Čopić (5. z leve). Drugi z leve je umrlji vrniški učitelj Slavko Vuk

Obvestilo

Diplomirani biolog išče zaposlitev.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri OBČINSKI SKUPŠČINI CELJE, objavlja po zakonu o srednjem šolstvu (Ur. list SRS, št. 18-67 in 20-70)

razpis

razpis za prevzem nalog ravnateljev

šolskega kovinarskega in metalurškega centra Štore

Pogoji:

- visoka strokovna izobrazba in izpolnjevanje pogojev za učitelja srednje šole;
- 5 let delovnih izkušenj na področju vzgojnoizobraževalnega dela;
- da je kandidat družbenopolitično aktiven in da pri svojem delu uveljavlja načela socialističnih samoupravnih odnosov;
- da predloži ustrezen pismen predlog o načinu uresničevanja programske usmeritve in nakaže svojo vlogo pri uresnitvi tega programa

TOZD dom učencev Štore

Pogoji:

- višja strokovna izobrazba;
- 5 let delovnih izkušenj na področju vzgojnoizobraževalnega dela;
- da je kandidat družbenopolitično aktiven in da pri svojem delu uveljavlja načela socialističnih samoupravnih odnosov;
- da predloži ustrezen pismen predlog o načinu uresničevanja programske usmeritve in nakaže svojo vlogo pri uresnitvi tega programa.

Rok za prijavo je 15 dni od objave dalje.

Komisija za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve pri OBČINSKI SKUPŠČINI CELJE, objavlja po zakonu o osnovni šoli (Ur. list SRS, št. 9-68, 14-69 in 28-71)

razpis

razpis za prevzem nalog

ravnatelja Zavoda Ivanke Uranjekove Celje

Za ravnatelja delovne organizacije je lahko imenovan, kdor izpolnjuje poleg splošnih pogojev tudi tele:

- da ima najmanj višjo izobrazbo pedagoške smeri;
- 5 let delovnih izkušenj z duševno prizadetimi otroki;
- da je družbenopolitično aktiven in pri svojem delu uveljavlja načela socialističnih samoupravnih odnosov;
- da predloži ustrezen pismen predlog o načinu uresničevanja programske usmeritve in nakaže svojo vlogo pri uresnitvi tega programa.

Rok za prijavo je 15 dni od objave dalje.

Štirje obrazi ob kresu (Foto: S. Jesenovec)

NOVE STROKOVNE KNJIGE

Beogradski izdavaško-grafički zavod, Beograd, Bulevar vojvode Mišića 17:

Dimitrij Sergej: Za novi univerzitet.

Aleksandar Bukvič: Proverite svojo inteligencijo. Zadaci i rešenja. Mösse Jörgensen: Škola koju su osnovali učenici. Eksperimentalna gimnazija v Oslu.

Cankarjeva založba, Ljubljana, Kopitarjeva 2:

Dr. Vid Pečjak: Poti do znanja. Metode uspešnega učenja. 2. popr. in dop. izd.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD VELENJE TOZD OSNOVNA ŠOLA BRATOV LETONJE ŠMARTNO OB PAKI

razpisuje delovni mesti:

— učitelja fizike in tehnične vzgoje. Pogoj: končana PA

Delovno mesto je razpisano za nedoločen čas.

Na voljo je družinsko stanovanje;

— učitelja razrednega pouka v 5. razredu

Pogoj: končana PA

Delovno mesto je razpisano za določen čas od 17. 2. 1978 do 30. 6. 1978.

Prošnje sprejema komisija za medsebojna razmerja delavcev 15 dni po dnevu objave.

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije poziva občane in delovne ljudi navedenih občin, da se odzovejo na krvodajalske akcije, ki bodo JANUARJA 1978. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivist, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je dokaz človečnosti, zato pričakuje RKS, da se bodo odvzema krvi udeležili vsi zdravi občani.

JANUAR

LJUBLJANA-BEZIGRAD

17.

LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK

18.

LJUBLJANA-CENTER

19., 20.

LJUBLJANA-ŠIŠKA

24., 25.

LJUBLJANA-VIČ-RUDNIK

25.

LJUBLJANA-BEZIGRAD

27.

LJUBLJANA-CENTER

31.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

Turistična agencija
Ljubljana, Trdinova 3
tel.: 314-544

VABIMO NA
7-DNEVNO SMUČANJE

Lienz od 1.985 din dalje
Podkloster od 2.550 din
Sella Nevea od 1.700 din
Speikboden od 2.500 din

Zimske počitnice lahko prezivate tudi na morju. Ugodne cene za tri- ali večdnevno bivanje v hotelih od Portoroža do Makarske.

Posebna ponudba za prevoze šolskih skupin na enodnevna smučanja ob športnih dnevih. Organiziramo prevoze, enolončnice in nabavimo smučarske karte. Pokličite telefonsko št. 310-933 ali 316-871 in dobili boste podrobna pojasnila.

Pred prvo »Loisiramo«

Nesluteno bogate in raznovrstne so dejavnosti prostega časa. Skoznje se človek lahko razmahne do meja svojih sposobnosti in svoje ustvarjalne domisljivosti. Razvoj znanosti in tehnike omogoča ob spremenjenih medčloveških odnosih tako ustvarjalno preživljanje prostega časa, kakršnega človeštvo še nikoli doslej ni zmoglo. Prosti čas zbujajo splošno pozornost, ker se začnemo zavedati, kako zelo pomemben je za vsakdanje življenje posameznika in družbe.

Svetovna strokovna organizacija za prosti čas in rekreacijo (WLRA) pripravlja v ženevski razstavnici palači sredi aprila I. mednarodno razstavo o življenju v prostem času pod naslovom »Prosti čas — človekova pomembna življenjska potreba«. Razstaveni program zajema šport, tabornišvo, konjičkarstvo, vrtničkarstvo, fotografsko in filmsko dejavnost, glasbo, svet iger, priprave za vzgojne ustanove, izletništvo in dopustništvo, literaturo

s področja prostega časa, organizacije in šole za prosti čas, dejavnosti različnih društev in klubov, področje zabave. Skratka: prikazuje 13 različnih področij, pomembnih za prosti čas mladine in odraslih.

»LOISIRAMA 78«, kakor se imenuje prva tovrstna prireditelja, načrtuje hkrati mednarodni simpozij o različnih vidikih prostega časa v odnosu do kulture. Ob tej priložnosti bodo v Ženevi tudi mednarodne glasbene, gledališke, filmske in druge razstavne prireditve in različni športni nastopi, atrakcije in tekmovanja ter zabavni programi. Obeta se torej celosten pogled na dejavnosti prostega časa, kakor so se do sedaj razvile v svetu.

Gotovo pomeni taka razstava spodbudo za razvoj pedagogike prostega časa, hkrati pa odseva tudi težnje industrije za prosti čas.

Kritičen obiskovalec se bo ob taki razstavi nedvomno obogatil z novimi spoznanji, ki so lahko

koristna tudi pri nas v razvoju celodnevne šole, prostega časa v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih ter urbanistični in drugi politiki pri reševanju vprašanj, ki jih odpira prosti čas.

L. R.

Levstikove nagrade za priznanje in spodbudo

Konec decembra je Mladinska knjiga svečano podelila Levstikove nagrade za najboljšo knjižno stvaritve preteklega leta. Vsakoletna razdelitev Levstikovih nagrad je več kot priznanje nagrajenim avtorjem, več kot spodbuda; je opozorilo na doseženo stopnjo leposlovnega, poljudnoznanstvenega dela in na ilustratorske zmogljivosti v naši mladinski knjižni produkciji. Osemindvajseta podelitev govori o ustaljeni praksi in o preskušeni uravnovitosti Levstikovih nagrad. Za vsakogar, ki se posredno ali neposredno srečuje z mladinsko književnostjo, pa je lahko Levstikova nagrada dragoceno sporočilo o letnih dosežkih bogate bere tovrstne literature.

Žirija je podelila leposlovno nagrado Jožetu Snoju za fantazijsko pripovedno delo *Avtomoto mravlje* in za zbirko otroških pesmi *Pesmi za punčke*. Obe knjigi sta izšli preteklo leto pri Mladinski knjigi, pisatelj pa v obeh delih, različnih po obliki, usmerjenosti in vsebini, združuje samosvoje leposlovne prijeme, estetsko prepričljivost in poslušnost za starostno dobo, ki sta ji knjigi namenjeni. Tako pripovedno delo kot pesniško pomenita obogatitev mladinskega leposlovja.

Ive Seljak-Copić je po mnenju likovne žirije pri treh knjigah — *Afrške pripovedke*, *Robinson Crusoe* in *Knjiga o Titu* — prikazal izreden posluš za troje vsebinskih in starostno različnim mladinskih knjig, ki jim je dal ustrezno opremo in likovno vsebino. Naj gre za barvne ilustracije ali pa za črno-bele risbe, povsod je našel inventivne rešitve s prilagojeno likovno govornico. Žirija meni, da kažejo te sposobnosti izredno kakovost domačih tovrstnih likovnih vključevanj v mladinska dela.

Za poljudnoznanstveno slikanico *Kras* je prejel Levstikovo nagrado Rajko Pavlovec. Žirija je ugotovila, da je avtor znal poljudno in dostopno posredovati pojem krasa in kraških pojavov in vse tisto, kar spada v okvir teme in starostne zmogljivosti. Rajko Pavlovec je na zanimiv način zgostil besedilo, ga trdno naslonil na slikovno gradivo in dosegel nevsiljivo poučno-vzgojni smoter.

Filmskovzgojni delavci so zborovali v Celju

V tednu domačega filma, ko je potekalo v Celju več strokovnih posvetovanj in delovnih srečanj, je bil tudi občni zbor filmskovzgojnih delavcev pri ZKO. Udeležba članov tega združenja je bila rekordno majhna; to je seveda v nasprotju s potrebami, ki se kažejo na področju filmske vzgoje. Nesmiselno bi bilo tajiti, da je združenje filmskovzgojnih delavcev v zadnjih letih zašlo v krizo, se oddaljilo od kontinuiranega dela in se zadovoljilo s komaj sprotnimi, najbolj ustaljenimi oblikami dejavnosti. Menimo pa, da smo lahko optimistični in zaupamo nanovo izvoljenemu odboru.

Veliko je subjektivnih in objektivnih razlogov za to, da ni bilo vse opravljeno tako kakovostno, kot bi bilo želeli. Vzrok

Še navzkriž s potrebami

Že vsa leta opazamo nasprotje med vpisom v šole in resničnimi potrebami združenega dela. Lani so se učenci predhodno vpisovali, pa so bile večje možnosti, da bi vpis načrtnjeje usmerjali. Informacija o številu novih oddelkov v šolskem letu 1977—78 kaže, da bo treba še bolj skrbno razvijati poklicno usmerjanje in svetovanje, da bi se mladina vključevala v izobraževanje ustrezno s potrebami združenega dela.

Število srednješolskih oddelkov se je povečalo za 53, to je za 3198 ali 4,7 % več učencev. Najvišji skok je v zdravstvenih šolah (8,4 %) in v gimnazijah (3,6 %), padec pa v poklicnih šolah (3,2 %), šolskih centrih za blagovni promet (3,2 %) in glasbenih šolah (2,2 %); to pa gotovo ni zaželeno.

Na vse to bo treba pomisliti ob predhodnem vpisu v marcu, hkrati pa podrobneje proučiti, kako je s poklicnim usmerjanjem in svetovanjem v celotnem procesu vzgajanja in izobraževanja. Ne smemo spregledati, da ima pri tem gotovo pomembno mesto razvoj dejavnosti prostega časa in celodnevne šole.

R. L.

Otroški svet v sliki in grafiki

V Bežigraski galeriji so tokrat presenetili s svojevrstno razstavo — z izborom otroških slik in grafik, ki so nastale v Pionirskem domu pri likovnem pouku, v gra-

fičnem oddelku Draga Hrvackega in slikarskem oddelku Lada Pengova. Oddelka obiskujejo predšolski otroci in osnovnošolci.

Tovrstne razstave so pri nas redke, nemalokrat pojmovane kot manifestacija neke dejavnosti in nič več, zanimive predvsem za likovne pedagoge. Ne da bi po vsej sili hoteli videti v likovnem izražanju mladega rodu že neko estetiko, nekaj, kar sodi v umetnost, pa po drugi strani spet ne moremo reči, da gre zgolj za poskuse, zgolj za vajo, za vizualizacijo nečesa, kar otrok vidi in izrazi. Marsikaj bi lahko ob tem povedala psiholog in likovnik hkrati, povezano. Odkrivanje otroškega sveta skozi sliko ali grafiko odpira odraslim — pedagogom in starešem drugačne in predvsem prvinske vzgibe. Svet, ki se predstavlja ne le z motiviko, temveč predvsem z njeno realizacijo.

Razstava prikazuje raznoliko slikarsko in grafično motiviko, ki kaže na različne tehnike, in seveda tudi na različno zmogljivost otrok. Morda so še posebno atraktivne slike velikega formata. Naj gre pri takem delu za skupinsko realizacijo ali za individualni delež, take slike kažejo prehojeno

Čilemu 90-letniku prof. BOŽICA RAČIČU iskrene čestitke in najlepše želje ob visokem jubileju!

pot v likovni zmogljivosti otrok. Če je pri slikarskem postopku neposredno viden rezultat otroške slike, je pri grafiki zadeva nekoliko bolj zapletena, za uvajajočega otroka gotovo tudi precej bolj postopna, da lahko pride do rezultata. Pri pestri tematični širini je opaziti, da prevladujejo mnogo bolj odsevi realnega sveta — mnogo manj pa je fantazijske eruptivnosti. Zanimiva razstava, ki ne zasluži vzvišenega in podcenjujočega odnosa do otroških del!

I. G.

Visok delovni jubilej

V soboto, 17. decembra 1977, je bila dvorana Zadržnega doma v Jevnici, to je kraj med Ljubljano in Litijo, polna do zadnjega kotička. Poleg mnogih domačinov so se tu zbrali zasavski in drugi zborovodje, predstavniki družbeno političnega in kulturnega življenja litijske občine, med gosti pa sta bila tudi predsednik republiškega komiteja za kulturo Andrej Ujčič in predsednik mesta Ljubljane inž. Tone Kovič. Jevniško kulturno-umetniško društvo je priredilo slavnostni koncert ob 50-letnici zborovodskega dela učitelja Mihe Vahna, ki je vse svoje življenje posvetil glasbi.

Luč sveta je zagledal leta 1910 v Ljubljani. Peti so ga učili že starši, kasneje pa se je vključil v društvo »Slavec«. Igranja na klavir se je učil pri znanem slovenskem skladatelju Emilu Adamiču. Učiteljevanje je začel že pred drugo svetovno vojno blizu avstrijsko-jugoslovanske meje, kjer je že vodil prvi zbor.

Tudi v ujetništvu, kamor ga je pahnila vojna, ni miroval, saj je učil zbor poljskih ujetnikov. Ko so ga zaradi bolezni izpustili, se je priključil narodnoosvobodilnemu gibanju in postal partizanski učitelj v Adlešičih v Beli krajini; tam je prevzel zbor za skladateljem Maksom Pirnikom.

Po NOB ga je pot zanesla sprva v Kresnice, nato pa v Jevnico, kjer je učiteljeval 28 let. Najprej je začel učiti petja otroke. Ob pomoči glasbenika Pavleta Kalana je poskusil z enoglasnim petjem, in kmalu so jevnjski Škorčki, kakor sta imenovala mlade pevce in pevke, postali redni gostje ljubljanskega radia;

z njimi je zborovodja Miha Vahen prekrizal Slovenijo po dolgem in počez. Poleg Škorčkov je vodil še moški, ženski in mešani zbor v Jevnici, rad pa je pomagal tudi v okoliških krajih, kjer niso imeli zborovodij. Sam je poleg vseh teh obveznosti sodeloval še v učiteljskem pevskem zboru Emil Adamič do leta 1976. Bogate izkušnje je prenašal na svoje pevce in pevke.

Jevničani so svojemu zborovodji, ki kljub upokojitvi še vedno vodi zbor, razen šolskega, pripravili res prirčno prireditev. Slavnostni koncert se je začel z nastopom otroškega zbora, ki ga vodi učiteljica Stanka Pregelj, nadaljeval pa s petjem ženskega, moškega in mešanskega zbora pod jubilarinim vodstvom. O njegovi petdesetletni zborovodski poti je spregovoril predsednik skupščine Kulturne skupnosti Litije Marjan Oblak, odlikovanje predsednika republike Tita — red republike s srebrnimi žarki — pa mu je izročil Andrej Ujčič. Poleg omenjenega odlikovanja je prejel Miha Vahen še priznanje Kulturne skupnosti Litije, ter nešteto daril, ki so mu jih poklonili domačini, zbori Zasavske pevске skupnosti ter dolgoletni prijatelji in sodelavci. Najprisrčnejša pa je bila čestitka delegacije iz Adlešičev, ki je prihitela na slavnost v narodnih nošah.

Čestitkam ob jubileju se našemu Mihi pridružujemo tudi vsi prosvetni delavci litijske občine, ki ga že dolgo poznamo in ga cenimo zaradi njegove vztrajnosti in neugnaniosti.

Dragi Miha, še na mnoga leta! BORIS ŽUŽEK

Razstava v Kranju

Ob koncu lanskega leta je v galeriji Mestne hiše v Kranju razstavljala skupina Junij. Gre za manjšo predstavitev (glede na prostorske možnosti) Junijcev, kot smo jo videli poprej v Ljubljani. Mednarodno ubrana skupina slikarjev, kiparjev, grafikov, fotografov, karikaturov, je dokaj raznotera v izrazni govorici posameznikov, v njihovih hotenjih in izrazilih. Prav to je ena od posebnosti te skupine, ki jim je skupna težnja po raziskovanju in dinamičnosti, odločna želja preseči pojmovanje likovnih izrazil in možnosti moderne klasične in ne nazadnje, da odprto tvegajo v odpiranju novih izraznih možnosti. Pri tem jih ne moti, ampak družijo odkrita raznolikost koncepta, možnost različne konstrukcije in dedukcije, iskanje takega likovnega izražanja, ki je v bistvu mednarodno razumljivo in odprto. Za obiskovalca bo pri Junijcih med drugim upadljivo, kolikšen

delež imata fotomontaža, fotografija, povezovanje fotografije in v grafičnem, pa osti karikatur, sicer toliko zapostavi njih v likovnem vrednotenju. Petintrideset likovnikov od srednje generacije do mladega rodu tako predstavlja sveža hotenja in impulzivno mednarodno sodelovanje.

V Prešernovi hiši sta razstavljala France Boltar in Nejc Slapar. France Boltar je slikar srednje generacije in navezan na izročilo realizma. Kot krajinar se je omejil na gorenjski svet, zlasti na kmečke domačije; z realističnim konceptom zrcali tipiko tega sveta in z barvnimi poudarki zajam razpoloženja. V kletnem prostoru je Nejc Slapar razporedil strog geometrizirane grafične izreze. Eksperimentiral je v zlaganih likov, pri tem pa ni izbral vse prostorskih možnosti in možnosti, ki mu jih daje gradivo.

Kurirčkove literarne nagrade 77

V petek, 16. decembra so se končale sklepne slovesnosti petnajstega jubilejnega jugoslovanskega

Samo na videz dobro

Iz leta v leto se srečujemo s pojavom, da se začasno financiranje na področju družbenih dejavnosti vleče tja do konca leta, to pa pogosto povzroča negotovost. Tokrat se odločno odmerja rok konec aprila, ko naj se konča prehodno obdobje. Na izvršnem odboru izobraževalne skupnosti pa so podrobno osvetlili zakon o začasnem financiranju zlasti tisto točko, ki govori o obračunavanju in plačevanju prispevkov po stopnjah, veljavnih z zadnjim decembrom 1977. Prav to pa je le navidez dobro, kajti ugodna globalna razmerja se takoj porušijo, če to proučimo po posameznih občinah, ki ob valorizaciji programov prekoračijo kritično mejo. Tako bi primanjkljaj znašal npr. v Laškem 48,1 %, v Ljutomeru 27,5 %, v Mozirju 15,5 % itd. Posebno kritično bi bilo v nedopolnjenih občinah; primanjkljaj bi bil npr. v Postojni 68 %, v Trzinu 29,6 %, na Vrhniki 19,5 % itd. Da bi takšen pojav omilili, so predlagali spremembo zakona. Prispevki za financiranje dejavnosti samoupravnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti iz osebnega dohodka in dohodka, za katere je osnova osebni dohodek ali poslovni sklad, naj se obračunavajo in plačujejo po poprečnih stopnjah v letu 1977. Vsekakor je treba tudi navidez dobre predloge kritično osvetliti, saj so tudi v njih še lahko skrite slabosti. Prav to zahteva samoupravna odgovornost, zato ni vseeno, kako delajo delegati in kako se poglobijo v gradiva za seje. Gotovo bo treba zdaj povedati, kako bo z akontacijami iz leta 1977 in le-te dvigniti v prvem četrtletju, da ne bo prehudega zaostajanja.

R. L.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktor in glavni urednik Rudi Lešnik, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 61, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Natorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).